

holde sig fra at sammenholde vore Forhold med de svenske, 1) at der ret snart maatte kunne blive flere Agerdyrknings-Instituter oprettede hos os; og 2) at ogsaa vi kunne faae en Forsøgs-Mark, ligesom det svenske Landbrugs-Akademie har sin „Experimentalfelt,“ og som Østerrig har en Forsøgs-Gaard i Gräg under den bekjendte Dr. Hlubeks Tilsyn. — Maaskee disse Savn tør forventes tildeels at blive afhjulpne i Soerøe. Dersom Ludvig Holberg med samme Kraft, hvormed han førte Pennen, havde antaget sig Ploven, vilde Danmark vist for længe siden have været en Herrens Have, istedetfor dens Mark endnu saa mange Steder er øde (Esaias 51, 3). Maatte den Jord, han skjænkede os, maaskee endnu kunne bidrage til denne Forvandling!

Gjerløv Præstegaard, den 30te Novbr. 1847.

J. B. Krarup.

II.

Det andet almindelige svenske Landmandsmøde.

I Forbindelse med den Bestræbelse, som nu finder Sted i Sverrig til at have dette Riges Agerbrug, er ogsaa mellem de svenske Landmænd følt Trang til, ligesom i nogle andre Lande, gjensidigen at udverle deres Tanker om hvad kan tjene til at befordre deres Bedrift og til at indlede saadanne Foranstaltninger, som

endmere kunne fremme den. Den første af saadanne Forsamlinger holdtes i Stockholm i September Maaned f. A. og ved denne bestemtes, at en lignende skulde holdes paa samme Sted i indeværende Aar (1847) og tage sin Begyndelse d. 5te Juli. I Overensstemmelse dermed samledes ommeldte Dag Kl. 11 om Formiddagen en talrig Mængde Landbrugere og Indere af Landbruget i den store Børsal, hvor Upsalæs hæderlige Landshøvding, Friherre Kræmer, som Ordforende og i Overværelse af Hs. Majestæt Kongen og Hs. Kongelige Høihed Kronprindsen aabnede Sammenkomsten med en Tale, hvori han, efterat have budet Forsamlingen Velkommen og yttret sin Tilfredshed over at see forenet en saa stor Mængde Landbrugere og Landbrugets Venner, ikke alene fra de forskjellige svenske Provindser, men ogsaa fra Nabostaterne*), hvilket han betragtede som et godt Tegn paa den Interesse, som føles for denne saa vigtige Gjenstand og som et godt Forvarsel for dens fremtidige heldige Fremgang, — gjorde opmærksom paa, at Kundskab og Dannelse nu ere uundgaaelige for enhver Klasse af Samsundet, at Landets fornemste Rigdom bestaaer i at besidde ret mange oplyste Borgere, og at det er stærkt i Forhold til som Mængden

*) Foruden af Hs. Majestæt Kongen, Hs. Kongelige Høihed Kronprindsen og Hertugerne af Upland, Östergothland og Dalarna bestod Forsamlingen af 503 Medlemmer; deriblandt Afstændinger fra Rigets forskjellige Landhuusholdnings-Selskaber, og 6 fra Norge, 11 fra Finland, 1 fra Danmark (Anmelderen) og 1 fra Mecklenborg.

deraf er stor. Hvad Sverrig især angaaer, fornemmeligen med Hensyn til dets Landvæsen, er det en saameget større Nødvendighed, at besidde duelige og kyndige Agerbrugere, da meget i denne Retning er tilbage at ønske, især hvad hører til Ladegaarden; han udbævede, at medens Sverrig i 1845 og 1846 indførte meer end udførte circa 40,000 Tdr. Hvede, 13,000 L Hvedemeel, 15,000 Tdr. Rug, 337,000 L Rugmeel, 33,000 Stfr. Kreaturer, 4,600,000 R Huder, 42,000 Kander Vin- og Koeolie, 246,000 L Tælle, 3,600,000 R Uld, m. m., og iffun udførte meer end indførte 432,921 Tdr. Havre, udførte Danmark alene i 1846 over 3 Millioner Tdr. Korn, og af Ladegaards-Produkter høist betydeligt, f. Ex. 2,582,000 R Smør, 1,128,000 R Uld, 1,740,000 R Huder og Skind m. m. Aarsagen til denne store Forskjel tilskrev Friherren ikke ene klimatistiske Forhold, men tillige en kraftig og indsigtfuld Bestræbelse, endogsaa iblandt de mindre Jordbrugere, for at forbedre Agerbrug og Dvægavl; muligen ogsaa det at Brændeviinsbrænding til Huusbehov er ophørt. Med Taknemmelighed erkjendte Taleren det Meget, som Konge og Stænder havde bidraget til Landvæsenets Opkomst ved Oprettelsen af 2 Landbrugs-Instituter og 7 Avlskarle-Skoler*), i Lighed med hvad fin-

*) Agerdyrkningens-Instituter ere paa Degeberg i Mariestads Lehn, oprettet i 1835, under Bestyrelse af Stedets Eier, Konnen, og i de første 5 Aar med et aarligt Tilskud af Staten af 5,000 Rb. Bco., og siden med 10,000 Rb. Bco., og paa Ultunna Kongsgaard i

der Sted i de fleste europæiske Stater og i Nordamerica; de ere ligesom Høiskoler for Kjærnen af Folket. Om Maaden, hvorpaa de bør bestyres, ere Meningerne deelte, hvorfor Forsamlingens Bestyrelse har anseet det rigtigst at gjøre dette Spørgsmaal til Gjenstand for Forsamlingens Drøftelse. Dgfaa Dvægavlens har nydt kraftig Understøttelse af Konge og Stænder, ved Drettelsen af Stamhollænderier*).

Upland, hvilket dog først tager sin Begyndelse med næste Aar, da Forpagteren til den Tid fratræder, og hvortil Staten har bidraget med 45,000 Rd. Bco.; Aulskarle-Skoler paa Ljøgesta i Linkjøpings Lehn, Wåderbrunn i Sødermanland, Bjådesjøholm i Sönkjøpings Lehn, Sulpa i Westeraas Lehn, Kålsaaker i Kalmar Lehn, Drup i Malmøhuus Lehn og Skateløf i Kronoborg Lehn. Stænderne have lovet at understøtte enhver saadan Skole med 1,000 Rd. Bco. om Aaret, naar til dens Drettelse er sammenskudt en Capital af 20,000 Rd. Bco. (1 Rd. svenst Banco = 72 Rigsbankffilling).

- *) I 1845 bevilgede Stænderne 70,000 Rd. Bco. til Dvægavlens Fremme, saavel til at danne Stamhollænderier, hvorfra godt Dvæg kunde udbredes videre, som paa hvad anden Maade maatte findes tjenligt. Landbrugsakademiet, hvis Formening indhentedes om den hensigtsmæssigste Maade at anvende denne Capital, foreslog Drettelsen af 8 Stamhollænderier, forbeelte paa passende Steder i Riget: i Skaane, Smaaland, Vester- og Östergothland, Sødermanland, Nerike, Upland og Vester Nordland, og som passende Dvæg-racer: 1) Yorkshire Varieteten af Durham Racen, i Egne med rig, naturlig Græsning, eller hvor Sommer-Staldfodring fandt Sted, og i alle Tilfælde med rigeligt og godt Vinterfoder; 2) Wyrshire Racen under samme Forhold, eller hvor hjælpes paa den mindre gode

Skovvæsenet staaer derimod endnu langt tilbage, hvorfor han anbefalede det til den nærværende og til de tilkommende Forsamlings Dpmærksomhed. Ligeledes maatte erkjendes det Meget, som fra Regjeringens Side var gjort, for at fjerne Hindringer mod Agerbrugets Opkomst; imidlertid var endnu meget tilbage at gjøre, og dertil maatte især henregnes de for Landmanden saa trykkende Byrder: at afgive Skjæts og at

Græsning med noget grønt Foder; 3) Pembroke-shire Racen for Egne med mager Græsning og hvor ikke om Sommeren kan erholdes Hjælp af grønt Foder. — Herimod havde sig mange Stemmer, som antog at de engelske høit forablede Racer ikke passe for Sverrig, der formeentes at være bedre tjent med tydske og danske Racer, samt med Udvalg af Landets egne og med disses Krydsning med forablede Racer.

Med Kongelig Resolution af 21de April 1846 er oprettet 8 Stambollanderier, nemlig:

Jordberga, Malmshuus Lehn, Baron Nolfen, Durham Racen, improved Shorkhorn.

Djupadahl i Blekinge, Baron Brede, Pembroke-shire Racen.

Bergvara, Kroneberg Lehn, Greve Posse, Pembroke-shire Racen.

Stora Halla, Skaraborg Lehn, Baron Hamilton, Ayrshire Racen.

Riseberga, Drebroy Lehn, Lieutenant Hedengen, Ayrshire Racen.

Vindholmen, Nykjöpings Lehn, Brugspatron Gelsing, Ulgäuer Racen.

Ultuna Kongsgaard i Upland, Ayrshire Racen.

Johannisberg, Medelpad, Rigsbogsmand Guse, Voigtländer Racen.

maatte vedligeholde Landeveiene, hvorimod han var overbevist om, at enhver svensk Jordbruger er stolt af at kunne bidrage til et elsket Fødelands Forsvar, hvorfor han, ihvorvel han maatte erkjende, at Inddelingsværket*) kunde trænge til Forbedring, alligevel anseer det for en ædel og ægte fædrelandst Indretning. — Efterat Ordføreren endnu engang havde budt Forsamlingen Velkommen, sluttede han med et „Leve Kongen,“ som i fuld Maade fandt Gjenklang hos Den.

Nu stredes til at danne 4 Comiteer: for Agerbrug, Dvægavl, Skovvæsen, og Vinæringer, hvorpaa foredroges et fra Forsamlingens Secretair Arrhenius indkommet Forslag, om at Forsamlingerne for Fremtiden ikke holdtes i tvende paa hinanden følgende Aar paa et og samme Sted, hvilket Forslag efterat være prøvet i en Comitee efter et Par Dages Forløb blev antaget, og Norrkøping bestemtes til Forsamlingssted næste Aar; Tiden, September Maaned. Slutteligen anmeldtes, at til Landbrugs-Akademiet var indkommet en Indbydelse til at deeltage i det Landbrugsmøde, som i næstkommende September Maaned skulde afholdes i Kiel, og som af Akademiet var til-

*) For at undgaae Udskrivning til militair Tjeneste indførtes i 1680 den Indretning, at Landalmuen paatog sig bestanden at holde et vist Antal Ryttere, Soldater eller Baadsmænd, som tildeles saameget Agerjord, med hvad dertil hører, at de deraf kunne leve. Dette kaldes Inddelingsværket. Officererne boe midt imellem Mandskabet paa Staten tilhørende Eiendomme.

stillet Forsamlingen. Derpaa gif denne over til at forhandle det forste af de af Bestyrelsen fremsatte og forud bekendtgjorte Spørgsmaale *).

Hvilke Midler har allerede den ved de i Sverrig værende Landbrugs-Instituter og Avlskarle-Skoler erhvervede Erfaring lært at være de meest tjenlige til disse Læreindretningers Uddannelse og større Fuldkommenhed, og for deres deraffølgende kraftigere Indvirkning paa Landbrugets Udvikling og Forbedring?

Direkteuren for Agerbrugs-Instituttet paa Degeberg, Nonnen, som var forhindret fra at møde ved Forsamlingen, havde indleveret en skriftlig Besvarelse af dette Spørgsmaal, hvilken oplæstes. Efterat have viist, hvor vigtig Underviisning er i en Stat, hvori Jordbruget sysselsætter den største Deel af Befolkningen, gif han over til at omtale de Anstalter, hvori saadan Underviisning kan erholdes og skjælnes mellem Landbrugs-Instituter og Avlskarle-Skoler; hine, vil han, skulle være Slutstenen for den vordende Landmands almindelige Dannelse, disse derimod Stedet, hvor det Haandværksmæssige i Landvæsenet kan læres, men for begge Slags Agerbrugere maa det være lige vigtigt, at deres Dannelse befordres. Af dem, som indtræde i Landbrugs-Instituter, fordrer Nonnen saadanne Kundskaber, som kunne bidrage til, at Indretningen

*) Der var fremsat 77 Spørgsmaale, af hvilke 49 kom under Forhandling.

bliver en Overgang fra Skolen til det praktiske Liv. Institutets Virksomhed anseer han ikke indskrænket til Eleverne, men ogsaa udstrakt til Andre, som ville efterligne, hvad de see hine foretage. Underviisningen bør være saavel theoretisk, som praktisk; men den ene af dem bør ikke gjøre Indgreb i den anden; der bør ikke læres formange Binæringer. Erfaringen i Tydskland har tilstrækkeligen lært dette. Allerede Landbruget giver nok at varetage. Omkostningerne ved en saadan Væreanstalt vilde ogsaa derved blive for høie. Ved Volskarlestoler bør ikke være for mange Elever, og heller ingen modtages paa kortere Tid. Enhver bør gennemgaae et fuldstændigt Cursus. Ved Degeberg modtages ikke længer saamange betalende Elever, og Fordelen deraf har viist sig. Et Institut og en Experimental-Gaard bør ikke sammenblandes; skal Agerbruget passes tilbørligen, bliver ikke Tid til Forsøg; heller ikke bør ved et saadant Institut findes saadanne reglementariske Forrifter, som binde Bestyrelsen. At de ikke findes ved Degeberg, anseer Nonnen som Mednaarsag til den Fremgang, Institutet har gjort i de 14 Aar, det har bestaaet.

Endnu vare indkomne tvende skriftlige Besvarelser af Spørgsmaalet, hvoraf den ene ifkun vilde have Volskarlestoler, og anseer 6 Maaneder for et tilstrækkeligt langt Ophold ved dem, ligesom Læsning, Skrivning, Regning af de fire Species og Regula de tri for alt hvad udfordres af Forfundsfaber, for at stedes til Afgang til Skolen. Indsenderen vilde ikke, at Land-

brugslæringer skulde være Magistre. I den anden skriftlige Besvarelse formeentes, at der i det mindste udfordredes 2 Aar til Ophold ved disse Skoler, saafremt noget dygtigt skulde læres i dem.

Den derpaa følgende mundtlige Discussion aabnedes af Secretair Rathhorst, som tidligere har gjort sig bekendt ved sin Iver for at fremme Faareavlen i Sverige og i sin Tid havde et Stamskæferi og en Skæferstole paa den ham dengang tilhørende Eiendom Næs ved Jonköping. Han gjorde opmærksom paa, at Landbrugsskoler ere i Sverige tvende Slags, nemlig de høiere, og de lavere. Til det første Slags regner han Degeberg, som efter Talerens Formening opfyldte alle de Fordringer, som kunne gjøres dertil, ihvorvel det ikke kan maale sig med Institutet i Hohenheim i Würtemberg, undtagen i den mekaniske Deel af Agerbruget, men der maa tages i Betragtning, at Hohenheim, som de tydske Agerbrugsskoler i Almindelighed, have større Midler at disponere over end Degeberg; især have de tydske Lærestalter bragt det videre i hvad hører til Vinæringer. De lavere svenske Agerbrugsskoler kunne derimod maale sig med de tydske af samme Slags, og staae endog over dem. Som Betingelse for et saadant Institut fordrede Secretairen først og fremmest, at Bestyreren skal være sit Kald voren, og indrømmede, at de svenske Skolers Bestyrere vare det. 2 Aar anseer han som den meest passende Tid til Elevernes Ophold i dem. — Da det af Een af Forsamlingen blev bestridt, at de svenske Agerbrugsskoler i nogen Henseende vare bedre end de tydske, an-

førte Secretairen som Beviis derpaa, at endstjøndt den engelske, især den skotske Plov erkjendes for at være den bedste, bruges den dog ikke i Tydskland, og spørges om Aarsagen dertil, bliver Svaret: at Arbejderne ikke forstaae at bruge den. At dette ikke er saa vanstelig, lærer Erfaringen i Sverige. I flere tydske Skoler ere Redskaberne saa flette, at de fortjene Navnet: Strab, i Sammenligning med hvad forefindes i Sverige. Ved en vis tydske Skole vare Kreaturerne indeluffede og forevistes ikke, fordi man skammede sig ved deres Udseende.— Fra en anden Side blev bemærket, at der i Sverige vare formange Agerbrugsskoler og at flere af dem burde forenes. Secretairen kunde ikke indrømme Rigtigheden heraf, da flere af Provindsernes Beliggenhed og eiendommelige Bessaffenhed udfordrede særegne Instituter, hvilket især er Tilfældet med Avlskarleskoler; thi Almuen forstaaer ikke, saaledes som de mere Dannede, at anvende paa de forskjellige Forhold, hvad Den har lært.

Efterat endnu endeel var afhandlet mellem Forsamlingens Medlemmer denne Gjenstand angaaende, antoges som Resultat:

- a) at saavel høiere, som lavere Underviisnings-Anstalter i Landvæsenet ere nødvendige;
- b) at Læretiden bør være 2—3 Aar, hvilket andre Landes Erfaring har lært, og som ligeledes stemmer overeens med den, som er erhvervet paa Degeberg;
- c) at Underviisningen bør være fri; den høie Beta-

- ling, som tages ved nogle af Skolerne i Sverige, hindrer et talrigt Besøg; i Skolen i Jonköpings Lehn betales 100 Rd.; i den i Calmar Lehn 16 Rd. 32 f.;
- d) at ingen Elev hørende til de høiere Klasser modtages i de lavere Skoler. Erfaringen i Sverige har lært de skadelige Følger deraf. Der var for faa Lærere til at kunne meddele fuldstændig Underviisning til dem, som kunde komme til at bestyre større Landeiendomme;
- e) at Regjeringen istedetfor 1,000 Rd. Bco. aarligen til faadanne Skoler bør give 2,000 Rd. Det var bedre at have færre, men gode Skoler, end mange, men flette; Beføstningerne vilde ogsaa herved betydeligen kunne formindskes til samme Tid, som Lærlingernes Antal kunde forøges. Imidlertid maatte Elevernes Antal ogsaa have sine Grændser. Degeberg med 400 Tdr. Land kunde ikke sysselsætte meer end 24 Volskarleelever.

Herved sluttedes det første Mødes Forhandlinger, hvorpaa skredes til Valg af Ordførere i de forffjellige Comiteer.

Andet Møde d. 6te Juli.

Ved det første Møde bestemtes, at den 6te, 7de og 9de Juli skulde Sektionen for Agerbruget samles fra Kl. 8 om Morgenen til Kl. 10; derpaa Sektionen for Dvægavl til Kl. 12, hvorpaa den almindelige Forsamling skulde tage sin Begyndelse. Den 8de Juli skulde Sektionen for Skovvæsenet finde Sted fra Kl. 8—10; Sektionen for Landbrugets Vinæringer fra Kl. 10—12, hvorpaa Forsamlingen skulde begive sig til

Dyrskuet paa Landbrugs-Akademiets Experimentalgaard. Overensstemmende med denne Beslutning, hvori dog siden skete nogen Forandring, begyndte denne Dags Forhandlinger med

Agerbrugs-Sektionen,

hvis Ordfører, Overstatholderen, Friherre Sprengporten foredrog til Forhandling:

Har Brakmarkens Besaaening med Foderværter til at slaae grønne, viist sig skadelig for den paafølgende Afgrøde? og hvis dette er Tilfældet, har da ikke Fordelen af det vundne Foder erstattet Formindskelsen i den paafølgende Afgrøde? Meningerne herom vare forskjellige. Nogle have fundet det fordeeltigt, at saae Foderværter i Brakmarken, strax ompløie Jorden, naar de vare borttagne, og da saae Rug. Andre vilde have erfaret det Modsatte, deels fordi Sverige mangler tilstrækkelig Arbeidskraft, deels fordi dets Sommer varer for kort. For Nordland besandttes efter 12 Aars Erfaring tjenligt, at besaae Brakmarken med Biffer, og derpaa med Rug; imidlertid maatte herved anvendes den største Forsigtighed, og dertil Hurtighed. Naar Bifferne ere slaaede og bortførte, maatte Jorden samme Dag pløies og tromles, for at Solen ikke skulde udtørre den. Jorden i Nordland bestaaer af stærk Leerjord. Til Bifferne gjødes, jo stærkere, jo bedre Rug. — Som fortrinlig Vært til at anvende foran Hvede blev anbefalet: hvid Klover. — Til Beviis mod dem, som paastode, at Jorden behøver Hvile, anførtes et Exempel fra Calmar Lehn, hvor een Tønde Land

i 50—60 Aar uafslædig har baaret Rug og altid givet ypperlig Høst. Gjødes Jorden godt, behøver den ingen Hvile.

Da Spørgsmaalet var reist, alene for at give Forsamlingen Veilighed til herover at yttre sig, uden at det blev anseet nødvendigt at have noget bestemt Resultat, fremsattes Spørgsmaalet:

Have de almindelige Foderværter, især Kløver, viist sig fordeelagtigere og sikkrere, naar de avles alene, eller blandede med andet Græs?

Dgfaa herom vare Meningerne deelte; imidlertid anbefalede de Fleste, at blande Timothei-Frø med Kløverfrø. Andre vilde, at man ikke skulde indskrænke sig til disse tvende Sorter, men iblande mere eller mindre af de øvrige Sorter Kløver. Saaledes foresloges en Blanding af 10 \mathcal{B} Rødkløver, 5 \mathcal{B} Alsitefrø, 2 \mathcal{B} hvid Kløver, og 20 \mathcal{B} Timothei pr. Td. Land. Blandingen var især nødvendig, om Agren i flere Aar skulde henligge til Høstet og Græsning, i hvilket Tilfælde de perennerende burde have Dverhaand. En Godsbesidder i Calmar Lehn, Friherre Raab, var iblandt dem, som tidligst i Sverige havde begyndt med Berelbrug. At avle Kløver alene havde han fundet bedst, især i Rotationens Begyndelse; men ved den tredje Dmgang var Høsten deraf just ikke synderlig god. Hvad angik at blande Kløver og Timothei, havde han fundet fordeelagtigst at saae denne om Høsten og hiin deri om Foraaret. I Berelbrug holder han det for bedst, at forlade Kløveren, og ene bruge Græsfrø f. Ex. Ti-

mothei, i det høieste blandet med en liden Deel Kløverfrø.

Hvilke Slags Foderværter og Græsarter passe bedst for ulige Jordsmon og Localiteter, naar handles om at udlægge Jorden til mangeaarig Græsning? Og hvilke bør især anbefales til Dyrkning paa saadanne Localiteter, som ikke kunne udtørres?

Paa saadanne Enge, som Efteraar, Vinter og Vaar staae under Vand, blev anbefalet, Eng-Røvehale, *alopecurus pratensis*, Høe-Svingel, *festuca arundinacea*; paa fugtig Mark, hvis Grund bestaaer af Leer, havde Erfaringen viist fordeelagtig en Blanding af *festuca arundinacea*, timothei og *alopecurus pratensis*, men radsaaede og ikke bredsaaede. Hvor Vandet staaer længst, f. Ex. ved Diger, *molinia maxima* (den høie Form af almindelig Blaatox).

Hvilken Maade at udsaae Kløveren har viist sig fordeelagtigst, enten blandt Rug, Byg eller andre Værter, eller ogsaa alene?

Nogle anbefalede at saae Kløverfrøet om Høsten paa Rug, formedelst de i Sverige sædvanlig kolde og tørre Foraar; Rugen bør da ikke saaes for tyk. Andre bestrede at saae om Høsten, formedelst de strenge Vintere. Fordeelagtigst er det, at saae Kløveren med Maskine. Bliver Jorden fjed af Kløver, bør den røjoleres, og bærer derpaa rigelig. Meningerne om at saae Kløver i Byg vare deelte; imidlertid paastodes, at naar det stete i det torade, lyffes den meget godt,

især naar det fulgte efter Kartoffer. Imidlertid gjor det Kornets Tørring vanskeligere.

Sektionen for Dvægavl.

Ordføreren, Over-Post-Direkteuren, Friherre Hamilton, aabnede Sektionen med en kort Tale om Dvægavlens Bigtighed og om det lave Standpunkt, hvorpaa den staaer i Sverige; han fremsatte derpaa til Discussion:

Have Dyrskuer og Præmie-Uddeling i andre Lande, s. Er. i England, virket fordeelsagtigen paa Dvægavlen, og ere slige Dp-muntringer Aarsag til den store Omhu, som der anvendes paa Kreaturers Forædling? Kunne saadanne almindelige aarlige Dyrskuer og Præmie-Uddelinger finde Sted i Sverige uden Statens Bistand?

Secretair Rathhorst bemærkede, at Dvægavlens høie Standpunkt i nogle andre Lande maatte tilskrives flere Omstændigheder, og at det var vanskeligt at bestemme, hvilken Deel deri enhver enkelt har, hvilket især er Tilfældet i England, hvor Ladegaardsprodukternes høie Priis maatte bewirke en forædlet Kreaturavl, om ogsaa Præmier ikke fandt Sted. Det er imidlertid ikke ene Præmien som virker; i ikke mindre Grad virker Wren at meddeles saadan Præmie. Den vigtigste Bevæggrund til at tragte efter den, er dog, at Den, som erholder en Præmie, paa den Maade faaer sit Dvæg bekjendt, og finder Kjøbere, som betale det til høie Priser. Det er ikke Staten, som giver

disse Præmier, men enkelte Foreninger, i hvis Spidse staae Englands rige og mægtige Jordbesiddere, som paa denne Maade befordre deres egen Fordeel. Det engelske Agerdyrknings-Selskab f. Ex. har i aarlig Indtægt £. St. 7,000; det skotske £. St. 2,000. Desforuden er der Agerdyrknings-Selskaber i ethvert af Englands Grevskaber, og som aarligen tilsammen uddeler i Præmier over 1 Million Rd. Bco. Den højeste Præmie er £. St. 40. Saaledes er Forholdet i England. — I Preussen have Meningenene været deelte, om disse Præmier medføre Nytte eller ikke. Sagen har været forhandlet i dette Riges talrige Landhuusholdnings-Selskaber, ligesom i Central-Collegiet for Landvæsenet. Man er kommet til det Resultat, at det ikke er hensigtsmæssigt, at Almuen deeltager i at bidrage til Præmierne, hvorfor man vil, at Staten skal udrede dem for Landalmuens Bedkommende, hvorimod det ansees for vanskeligt paa denne Maade at tilvejebringe Præmier tilstrækkeligen opmuntrende for den store Jordegods-Besidder. — I Hessen har Præmie-Systemet længe været anvendt, men ifkun med ringe Held, hvorfor det ophørte i 1844, efterat Landbrugs-Selskabet havde opkastedet det Spørgsmaal, om Pengene ikke kunde anvendes paa en bedre Maade end til Præmier? Man fandt, at de store Jordegodsseiere ikke behøvede et saadant Pirremiddel, for at forbedre deres Dvægbestand, og hvad de mindre angaaer, da mangle de godt Tillægsqvæg. Priisuddelinger finde derfor nu ifkun Sted i Fogelsberg og i Wetterau. — Præmie-Systemet indførtes i 1804 i Canton Bern,

men betingelsesviis; der har det viist sig fordeelagtigt. Aarligen afholdes der 10 Dyrskuer for Heste og lige-
 saamange for Dvæg. Følgerne deraf have været, at
 fra en Kreds, som har hørt til Frankrige, og hvis
 Heste vare saa flette, at de vare blevne til et Ord-
 sprog, udføres nu en betydelig Deel til Frankrige.
 Præmiernes Beløb er heller ikke ubetydeligt. I 1835
 udgjorde det 11,800 Schweizer-Franker, og det er siden
 stedse tiltaget, saa at det i forrige Aar steg til 22,700
 Rd. Rigsgjeld, hvilket udgjør een Franc pr. Individ.
 Fulgtes samme Forhold i Sverige blev det 100,000
 Rd. Rigsgjeld. Secretairen tilraadede at anvende
 Præmier, men med Forsigtighed, Consequents og sy-
 stematisk. Fremfor alt bør man vogte sig for at ansee
 dem som det eneste Middel.

En anden Taler gjorde opmærksom paa, at i
 Danmark og i Bayern havde Uddeling af Præmier
 havt en meget god Indflydelse paa disse Landes Heste-
 avl, og ligeledes i Sverige, da disse Præmier havde
 bevirket, at Hesteopdrættene vare blevne veilejede af
 deri kyndige Mænd ved Valget af Bestelere. En
 skaanskt Godsbesidder ansaae Hestevæddeløb som det
 meest hensigtsmæssige. Erfaringen i Skaane talte der-
 for. Præmier udsættes da for de smukkeste toaarige
 Heste, hvilket har foranlediget, at Bønderne nu frem-
 stille overmaade smukke 2- og 4aarige Heste, som beta-
 les med 500 Rd. Bco.

For Almuen vare Præmier Opmuntring til at
 lægge sig efter Tillæg af gode Kreaturer, men man
 maatte kun ikke vente øieblikkelig Fordeel deraf; der-

om talte allerede Erfaringen i Sverrig. I Drebroy Lehn har en stor Deel Jordegodsseiere indgaaet Overeenskomst om aarligen at betale 2 Rd. Bco. til en Præmie, som tilfalder den af Foreningens Medlemmer, der fremviser den bedste Kalv.

Resultaterne af Forhandlingerne blev, at Forsamlingen ansaae Præmier for at være af yderste Bigtighed, naar Dvægavlen skulde ophjælpes, og at Staten til dette Diemed aarligen burde yde i det mindste ligesaa stor Sum, som der i Aar dertil var bestemt. Den ansaae det ønskeligt, at Præmieuddeling fandt Sted i hver Provinds.

Findes i Sverige nogen indenlandsk udmærket mellegivende og konstant Dvægrace?

Dette Spørgsmaal blev besvaret benægtende; men ved denne Leilighed kom Talen paa den nyligen til Sverige indforstrevne Ayrshire-Race, og en af Forsamlingen bemærkede, at han havde 2 Varieteter af denne Race, nemlig den fra det flade Land, og den fra Høilandet. Efter Kalvningen gav den første 5 Rander Mælk dagligen, den sidste 4 Rander. Mælkens Rigdom paa Fløde udgjorde i Gjennemsnit 19 pCt. og dertil indeholdt den mere Smør end den af svenske Køer.

Har man Erfaring om, hvor mange Generationer medgaae til at forædle Dyr, og hvorledes man dermed skal forholde sig?

Secretair Nathorst var den eneste, som udtalte sig herom. Hvad det første Spørgsmaal angik, sagde han, at Svaret beroede paa, hvad der forstodes

ved Forædling. Til at forbedre en Race behøvedes iffun een Generation; men forstodes ved Forædling at overføre en Race paa en anden, kan Tiden hertil umueligen bestemmes, da det beroer paa Dyrenes individuelle Bestaaffenhed.

Med Hensyn til Fremgangsmaaden ved Forædlingen, beroer ogsaa dette paa Begrebet om Forædling. Der er en Fremgangsmaade, som er meget simpel, den nemlig stedse at anvende Fuldblodsdyr paa den Stamme, som skal foræbles. Det Vanskelige der ved bliver altid, at indpode visse Egenskaber paa en Stamme, som trænger til dem. Ingen anden bestemt Regel herfor kan angives, end at man gjør sig nøie Rede for hvad tilsigtes, og raadspørger Erfaringen. Hvad man ikke bør gjøre er, meer end een Gang at sammenparre tvende Kreaturer af aldeles forskjellig Race.

Er noget Surrogat for Mælk anvendt til at opføde Kalve?

Erfaringen har lært, at Høfrø-Gelée, blandet med Vand, giver meget gode Kalve; det er især i Nerike dette anvendes, og der betales een Tønde Høfrømeel med 6 Rd. Rgd.

Er det nødvendigt at have enkelte Marker bestemte til Græsning for Kreaturer, eller kan Sommerstaldfødring med større Fordeel indføres i visse Egne af Landet?

Dette Spørgsmaal foranledigede en meget levende Discussion mellem Forsvarerne for heel eller halv Staldfødring. Deri vare alle enige, at forfaste den

nu brugelige Maade, at lade Kreaturene gaae ude Dag og Nat, ligesaa Foraaet indtil seent paa Hosten, og dertil paa magre Græsgange, hvortil kommer, at da Græsgangene meer og meer indtages under Ploven, maa man være betænkt paa en anden Maade at raade Bod herpaa. Nogle vilde, at om Sommeren skulde Staldfodring forenes med Græsning. Kreaturene skulde holdes inde om Natten, udslippes om Morgenen paa Marken, indtil hen paa Formiddagen, og da paany bringes i Stald; om Eftermiddagen udslippes de igjen og føres om Aftenen tilbage i Stalden. Andre derimod ansaae Dvægets fuldkomne Staldfodring at være det Maal, alle Landmænd bør søge at naae, med Undtagelse af de Eiendomme, hvor man ikke kan bruge Bjerge og Steenbanke til noget andet. For Heste derimod antoges Sommer-Staldfodring at være mindre passende, da de behøve at røre sig; det samme er Tilfældet med ungt Dvæg. En af den første Menings Forsægtere, Friherre Raab, anførte, at paa een af hans Eiendomme foder han over 40 Køer paa 16 Tønder Land med 3die Aars Kløver og paa 2 Græskløkker, af samme Godhed, som en almindelig Eng. En anden Taler havde Sommeren over fodret 40 Køer og 10 Par Oxer paa 20 Tønder Land, besaaede med Biffer, saaledes at der var 14 Dage mellem hver Tilsaaning. En tredie Taler troede, at den Meningsforskjel, som havde reist sig om Gavnigheden af de forskjellige Maader at fodre Kreaturer, beroede paa Jordsmønnets ulige Beskaffenhed. Taleren formodede, at de, som saa ivrigen havde talt den fuldstændige

Staldfodrings Sag, havde havt stærk Leerjord for Die, saaledes f. Ex. som den findes i Uppland, hvorimod Baron Raab, og de, der vare af hans Mening, havde Hensyn til løsere, tildeels sandblandet Jord. For Heste var Staldfodring maaskee ikke saa gavnlig, da de meer end Dvæget trænge til at røre sig; det samme gjælder ogsaa om ungt Dvæg; Staldene maae dertil være lyse og kjolige. Bedre var det, som i England, at have aabne Skure og bestrøe Gaardspladsen med Halm, for derved at forsøge Gjødningen.

Almindelig Forsamling.

Til Behandling fremsatte Ordføreren følgende Spørgsmaal:

Hvilken af de forskjellige Maader at antage, underholde og lønne Arbeidspersonalet ved en Landeiendom finder Fortrinnet? Er det ved at have Huusmænd med eller uden Jord, ved at drive Agerbruget med faste Folk eller paa anden Maade, at saavel Fordeiernes Fordeel, som den arbejdende Klasses sædelige Forbedring og Fremskriden i oekonomisk Velvære bedst befordres*)?

*) Jordegodsseiere, som have formeent, at det vilde koste dem mindre, i Forbindelse med deres øvrige Bedrift, at dyrke den Jord, som var tillagt deres Huusmands Løbder, og derved Selv høste den Fordeel, hvoraf en Familie levede, have begyndt, især i nyere Tider, at nedlægge saadanne Huusmandssteder, og drive dem tilligemed deres øvrige Jord

Denne særdeles vigtige Gjenstand foranledigede en meget levende Discussion, som Anmelderen formener at gjengive bedst ved udførligen at meddele Indholdet af hvad herom blev sagt af tvende af Talerne.

Friherre Raab ansaae Gjenstanden for at være

med lønne Arbeidere, som de enten have ladet boe i de nu jordløse Huse, eller ogsaa have de opført ligesom Kasserer, hvor samtlige Arbeidere boe tilligemed deres Familier. Paa denne Maade ere hele Byer neblagte. Dette System kaldes i Sverige Statkarlesystemet, og en saadan Arbeider Statkarl. Det er klart, hvilken Glendighed dette System maa bringe over de Familier, som have beboet saadanne Huse, og med Tiden over Statkarlen selv, da hans Løn, som bestaaer af et vist Quantum Kornvare og Penge, i det høieste beregnet efter tarveligt Udkomme for ham Selv og maaffee Kone, bliver utilstrækkelig, naar han tillige faaer Børn. Anslaaes Kornvarene i Penge efter Middelpriis, bliver det hele ifølge Svenske Forfatteres Beregning 175 Rd. Rgb. (87 Rd. 3 f. Rigsbank), som kan ansees for den høieste Løn for en Statkarl, hvortil kommer Bolig og Brændsel. Antaget at en Familie bestaaer af 5 Personer, og ovennævnte Sum fordeles paa 365 Dage, bliver det $23\frac{2}{7}$ f. Rgb. dagligen, som en saadan Familie skal leve af. Forsell beregner, at Indkomsterne for en Statkarls Huusholdning udgjør i den mellemste Deel af Sverige 3 Still. 10 Rundstykker pr. Person. I Stockholms Korrektions-Indretning koster det Staten $21\frac{1}{3}$ f. dagligen at underholde en Korrektionist. Naar Fangerens Underhold i alle Fængslerne i Sverige sammenlægges, bliver Middeltallet $109\frac{1}{2}$ Rd. Rgb. aarligen for hver Fange. En stor Deel af de mange tiggende Familier, som man møder paa Gader og Landeveie i Sverige, siges at hidrøre fra dette Statkarlesystem.

af yderste Bigtighed for Samtid og Fædreland. Han maatte indrømme, at Huusmænd med Jord er den bedste Arbeidsklasse, især naar hermed forenes Dagleiersystemet, saa at den Huusmand med Jord, som i Afgift deraf forretter f. Ex. 2 Dages Arbeide, tillige har Ret til at udføre paa Gaarden andre 2 Dages Arbeide mod bestemt Betaling, hvorved han kan fortjene noget hele Aaret igjennem; han beholder saaledes 2 Dage ugentlig til at passe sin egen Jord. Systemet med jordløse Huusmænd var et ulykkelig og ledede til Folkets Undergang. Friherren erkjendte, at smaae Lodder vare at foretrække for større og beviste det med sin egen Erfaring. Paa en af sine Eiendomme havde han etableret 20 Huusmænd med Jord mod at de deraf svarede 3 Dages Arbeide. Alle Huusmandspladserne vare omtrent af lige Størrelse. Det viste sig imidlertid, at Lodderne vare for store til at Huusmanden alene kunde bearbejde dem, men for smaae til derpaa at holde en Karl. Han, Taleren, maatte derfor snart heri gjøre en Forandring, saa at til Gaarden lagdes nogle betydeligen større Huusmandslobber og flere smaae, passende for Gaardens Tjenestefolk, som paa denne Maade søgte at skaffe sig en uafhængig Stilling og attraaede en liden Veilighed til at begynde med og til Væreflud. Friherren erkjendte, at det ikke var fordeeltigt for Eieren af Gaarde i de flade Strækninger og med god Jordbund, men af indskrænket Størrelse, at afgive en større Deel af Arealet til Huusmænd; derimod kunde det være fordeeltigt at have til Jordens Dykning ugifte Tjenestefolk, men da maa

Huusbonden give dem Kost og ikke jordløse Huse. Paa een af hans Eiendomme havde han erfaret de Fordele, som dette førte med sig; Folkene bleve friskere, ordentligere og arbejdsstærkere, end dengang de havde jordløse Huse. Naar saadanne jordløse Huusmænd benyttes, anstaae Taleren det for høist demoraliserende at lade flere Huusholdninger boe i Kaserner; han tilraadede at give enhver Arbejder sit eget Huus med i det mindste 1 til $1\frac{1}{2}$ Td. Land og Græsning til en Ko og nogle Faar. Saadanne Huusmænd vilde han ikke fordomme, saafremt Vilkaarene iøvrigt vare gode for Arbejderne. Under alle Omstændigheder anstaae Friherren det som en Hovedsag, at Huusbonden behandle sine Arbejdere med Belvillie, besøgte dem i deres Huse, underrettede sig om, hvorledes de havde det, og tilstod dem saa gode Vilkaar, at de foruden nødvendigt Livsophold havde et aarligt Overskud, som Godsherren maatte paasee blev samlet til en Capital. Paa denne Maade formeente Taleren kunde Huusbondens Fordeel befordres til samme Tid, som Tjenesttyendet fik Lyst til at leve og Haab for Fremtiden.

Friherre og General-Post-Direkteur Hamilton yttrede, at den Sag, hvorom nu handlede, er saa vigtig, at den snart maa afgjøres og lede til Foranstaltninger, hvorved Pauperisme kan forebygges. Som Bidrag hertil oplyste han, hvorledes Forholdet var paa en Eiendom, som han bestyrede. Jeg er, sagde han, en afgjort Fiende af Systemet med jordløse Huusmænd, ifølge hvilket gifte Arbejdere antages, men ikke

gives tilstræffelig Jord, iffun 8 Kappeland*), samt saameget at leve af, som i det hoieste kan være tilstræffeligt for Mand og Kone, og et Tyende, men heller ikke meer. I Almindelighed bliver ansørt, at Konen kan arbejde og fortjene sit Brød, ligesom ogsaa Børnene, naar de blive store; men dette er ikke Tilfældet. Manden er naturligtviis begjærlig efter at passe sit eget Huus; naar dette er fteet, kommer han træt til Herregaarden. Konen arbejder det første Aar, siden kommer Barselsengen, og, som Erfaringen lærer, have netop de Fattige de fleste Børn. Kræfterne svigte hende. Paa denne Maade bliver det iffun Manden, som arbejder, og det er umueligt for ham at ernære sig Selv, med Kone og Børn, og han kommer i Gjæld. Har han en god Huusbond, hjælper denne ham, men holder dog Bog med ham. Gjælden voxer stedse, saa at den tilsidst aldrig kan betales, saameget mindre, som Arbejderen tilsidst ikke bryder sig om den, ligesom Mennesket i Almindelighed ikke søger det Maal, han ikke troer at kunne naae. Er Huusbonden ubarmhjertig, driver han Huusmanden fra Stedet, og faster ham paa Fattigvæsenet, hvor han forøger de Ulykkeliges og Elendiges Antal. Saaledes er det sande Forhold, og Taleren opfordrede Enhver til at arbejde mod det forbærvelige Onde.

Hvad skal man sætte istedet derfor?

Spørgsmaalet deler sig i to Dele: det ene angaaende Jordeiernes Fordeel, det andet angaaende Ar-

*) 1 Kappe er omtrent $\frac{1}{32}$ Td. Land.

beidernes sædelige og oekonomiske Forbedring. For at drive en Landeiendom paa saadan Maade, at den efter arithmetisk Beregning giver den størst mulige Fordeel, er det rigtigst at have ugifte Tjenestefolk med bestemt Arbeidstid og med kontant Betaling for Overarbeide. Denne Maade giver det størst muelige Arbeide med mindst Arbeidskraft. Imidlertid bliver det vanskeligt, paa en Landeiendom af 1400—1500 Tdr. Land at holde Orden mellem saamange Tjenestetynder, som udfordres dertil, og Eieren finder det snart nødvendigt at have gifte Arbeidere. Man krymper sig vel for at afgive saamegen Jord til Arbeidere, medens man Selve havde betydelig Fordeel af at drive den; men Fordeelen deraf er iffun indbildt. Den, saavel for Jord-eieren som for Arbeideren, fordeelagtigste Vønningsmaade er at tillægge hver Huusmandslod saamegen Jord, at dens Dyrker derved kan føde sig. Paa Friherrens Eiendom har hver Huusmand efter Jordens Bestaffenhed fra 10, 20 til 30 Tdr. Land. Da Taleren tiltraadte Eiendommen, forstrakte han hver Huusmand med saameget, at han kunde inddele sin Mark i 8 Lodder. Efter 8 Aars Forløb leve de nu alle i Velstand. I Begyndelsen vilde iffun faa modtage saadanne Huse, da de ikke vare vante til de Betingelser, paa hvilke han vilde overlade dem i Fæste, men nu er der nok om dem. Det Forskud, Huusmændene havde erholdt, tilbagebetaltes allerede efter 3 Aars Forløb, og Gaardens Huusmænd forrette nu 3 Gange saameget Arbeide som tilforn de fattige Dagleiere.

En Eiendom, som samme Taler bestyrer, bestaaer af et heelt Sogn med 1,800 Beboere. Det der tidligere indførte System med jordløse Huusmænd medførte den Uleilighed, at man ikke kunde blive fri for Arbejderne, naar intet Arbejde var til dem. Om Sommeren var der fuldt op af Arbejde, om Vinteren intet. Flere af Arbejderne vare i Gjæld paa 500—600 Rd. En af Eiendommens Naboer tilraadede at give Arbejderne Huse med Jord. Raadet fulgtes. Der blev indrettet Huse med Jord, og for ethvert saadant Huus bestemtes i Afgift 2 Dages Arbejde ugentligen. Der beregnedes, hvormegen Tid Huusmanden behøvede til at passe sin egen Lod, til hvis Forbedring blev givet Understøttelse. I den øvrige Tid fik han Arbejde paa Gaarden mod 1 Ruppe Rug dagligen, beregnet efter Markedspræis. Siden denne Indretning kom istand, ophørte alt Laan. Gjælden er ikke alene betalt, men hver Huusmand har endog et Overskud, naar Aaret er endt. Dette er Følgen af at give Leilighed til Overarbejde.

Efterat endnu Flere havde talt, resumerede Ordføreren Sagen. Han sagde, at nogle Talere havde anbefalet store Huusmandslokker, andre mindre, men de vare dog mod jordløse Huusmænd, hvorimod atter andre havde tilraadet dem. Flere havde foretrukket ugifte Arbejdere. Nogle Talere havde lagt Bægt paa, at hvilket System end valgtes, maatte Arbejderne behandles godt og mildt af Huusbonden, som maatte søge at forbinde sin egen Fordeel med sine Arbejderes og ikke lade det være sit eneste Formaal at ud-

presse af dem saameget Arbeide som muligt. Arbeideren maatte sættes i en saadan Stilling, at han kunde see sin Fremtid sikret mod Nød ved Sparekasser eller noget lignende. De fleste havde paa det Bestemteste udtalt sig mod jordløse Huse. Een Taler havde gjort opmærksom paa Nødvendigheden af et godt ordnet Communaltvæsen, og at Folketstolerne mere almindeligen benyttedes, samt andraget paa, at Forsamlingen erklærede at omvankende Tjenestetyende saa lidet muligt burde anvendes til Jordens Bearbejdning. Ordførenden henstillede, da Meningerne vare deelte om denne Gjenstand, om det ei var rigtigst, ikke at give nogen bestemt Mening tilkjende, men indskrænke sig til at føre til Protocollen, hvad anført er, og saaledes overlade til Enhvers egen Prøvelse, hvad han finder at være rigtigst.

Tredie Møde, d. 7de Juli.

Sektionen for Agerbruget.

Den Ordførende foreslog, at flere Spørgsmaale, som stode i nær Forbindelse med hverandre, behandlede i Forening. Da dette bifaldtes af Forsamlingen, fremsattes til Discussion:

Fortjener trifolium hybridum, Svensk: Alfike Klover, den Berømmelse, som tildeles den? Og bør den dyrkes efter større Skala tilligemed eller fremfor Rødkloveren?

Hvilken eller hvilke Foderværter kunne bedst træde istedetfor Rødklover paa de Steder, hvor denne ikke vil lykkes?

Der var endnu ikke fundet nogen Plante, som fuldkommen kunde træde istedetfor Rødkløveren, hvorfor man maatte søge at udfinde Middel til at forebygge, at den ikke blev kjed af oftere at saaes paa en og samme Ager. Det Bedste var at pløie Jorden dybt. Som Surrogat for Rødkløveren anbefalede de Fleste trifolium hybridum, fladhoved Kløver, Alfske-Kløver, som er varigere end Rødkløver, og kunde fortjene Navn af Fugtigjords-Kløver, da den gjerne voxer paa siede Steder. I England har den nu vundet meget Indpas, efterat Agronomen Steffens*) for 12 Aar siden fra Sverige har indført dens Dyrkning i England, hvorfor den kaldes der en Gave fra Sverige, ligesaa vigtig som de svenske Turnips. Betydelige Partier Alfskefrø udføres nu fra Sverige til England, og een Td. Vand Ager kan paa denne Maade udbringes til 200 Rd. Rgd. Der blev indvendt mod denne Plante, at det var vanskeligt at indsamle dens Frø, især paa tørt Jordsmon, og at det er besværligt at rense det, hvilket ogsaa blev indrømmet, men bemærkedes tillige, at det ved Udsæden er drøiere, og kan saaes utærsket, 4 Td. pr. Td. Vand. I det første Aar giver Alfsken ikke saameget som Rødkløver, men den udvintres ikke saa let, som denne, og giver god Høst

*) Steffens var en Skotlander, som var indkaldet til Sverige for at befordre Engvanding. Paa en Reise fra Skotland leed han Skibbrud i 1836 ved Kysterne af Norge og druknede. I Sverige var han bleven bekendt med denne Plantes Dyrkning.

det andet Aar. Det blev isøvrigt anbefalet at blande begge Slags Frø, ligemeget af hver Sort, eller for medelst Alfikens større Væthed $\frac{1}{3}$ deraf mod $\frac{2}{3}$ Rødkløver. Een af Talerne havde blandet 5 \mathcal{R} Alfike med 10 \mathcal{R} Rødkløver og havde derefter erholdt en ypperlig Græsning og meget god Høst. Paa denne Maade undgaaes Usikkerheden af at saae Kløver alene. Forsøvrigt anbefales en Varietet af den almindelige Rødkløver, som dyrkes i England under Navn af Cow-græs, trifolium medium, buftet Kløver, og ikke er andet end den almindelige vildtvorende Kløver, som udmærker sig i Barighed fremfor den, som dyrkes. Der vare ogsaa dem af Forsamlingen, som talede Hvidkløverens Sag. Erfaringen, saavel i Østergotland som i Hessen, havde lært, at den paa passende Jord opnaaer en Høide af $\frac{1}{2}$ Alen og derover. Ogsaa blev meget anbefalet festuca arundinacea.

Hvad har Erfaringen lært om at anvende Kalk paa Algeren, og har det bekræftet sig, at Kalk især er virksom i Forhold til som der findes organiske Stoffer i Jorden?

Hvad har Erfaringen lært om at anvende forskellige Slags Mergel, og har man noget Exempel paa, at Mergling er skadelig for Rødfrugter, saaledes som man vil have bemærket adskillige Steder i Tydskland?

Mangeaarig Praxis havde overbevist flere af Forsamlingen om Kalkens Nytte; den gjør den stive Jord mere løs, og den løsere Jord mere stiv og formerer dens Evne til at beholde Fugtighed; den forbedrer

den sure Jord. Den er dog egentligen ikke at ansee som Gjødningsmiddel, men som Middel til at udvikle de Planterne nærende Stoffer, som holdes bundne i Jorden; ligeledes er den meget at anbefale til Compost, da den snart forvandler de sammenhobede Materier til god Gjødning. Imidlertid maa den ikke bruges i for stor Mængde, eller for ofte, da den ellers udmarver Jorden. En Taler havde ladet opføre paa en Bakke Park=Dybd, blandet med Kalk, og deri lagt Kartofler. Det første Aar havde de stude meget i Stængler, men ikke i Rodknolde; Aaret derpaa var paa samme Ager avlet 18 Fold. Han havde ligeledes forsøgt Mergelgjødning; den paafølgende Rug var bleven saa tyk, at den maatte slaes grøn, medens anden Rug var svag. En anden Taler havde ifølge Angivelse i skotske Landhuusholdnings=Skrifter anvendt Kalk — 15 Edr. pr. Td. Land — og deraf bemærket meget gavnlige Virkninger. Med Halvdelen af almindelig Gjødning havde han, ved Tilfætning af Kalk, erholdt samme Afgrøde som ellers af en dobbelt saa stor Mængde Gjødning men uden Kalk. I Skotland, bemærkede han, har Erfaringen lært, at Kalk er nødvendig til at udvikle Gjødningens Virksomhed, og at en betydelig Deel af Gjødningen ikke udøver nogen Virkning, med mindre Kalk tilføjes. En tredie Taler havde ført meget ulædsket Kalk paa sin ringeste Jord, mager Leer, og havt god Nytte deraf. Endnu efter 20 Aars Forsøb var denne Ager en tredie Deel frugtbarere end de andre. Paa et Stykke Jord, som tilforn hverken vilde bære Græs eller Skov, og som blev op-

taget til Ager, slog Avlen Feil det første Aar, men efterat det var kalket erholdt han god Høst. Alt dette gjælder egentligen om brændt og siden lædset Kalk, som umiddelbart derpaa blandes med Agerjorden; dog finder ogsaa ubrændt Kalk sin gode Anvendelse i Agerbruget, men da udfordres dertil større Qvantiteter.

Er der anstillet Forsøg med at anvende som Gjødning Guano, Gips, Kapskagemeel, Sukkerskum, Hornspaan, Beenpulver, og Been behandlet med Svovlsyre, og hvilke Resultater ere derved erholdte?

Beenpulver bruges i Sverige i saadan Mængde, at det ikke kan tilveiebringes i Landet i tilstrækkelige Qvantiteter; det sælges for 12 fl. Bco. pr. T. I England betragtes dette Gjødningsmiddel som *conditio sine qua non* for Agerbruget; paa flere Steder har man erhvervet samme Erfaring. Been ere endnu mere frugtbargjørende end Kalk, da de ere det samme som phosphorsuur Kalk. I England hældes Svovlsyre paa Beenpulver, som siden blandes med Jord. Paa denne Maade gjør det hurtigere Virkning og bliver mindre kostbart. Oberst *Anderswärd* paa Byssa ved Drebro er den Agerbruger, som i Sverige upaatvileligen avler meest Turnips, 4,000 til 5,000 Tdr. aarligen og paa sandet Jord, der svagt gjødes med 90 pCt. Mudder og 10 pCt. Gjødning, og derpaa med Beenstøv. Jordfrugterne blive derefter særdeles gode. Beengjødning maa dog iffun anvendes paa løs Jord; paa Leerjord gjør den ingen Virkning. Anvendt i stor Mængde men paa passende Jord, gjør

den ualmindelig Virkning endog paa 4 til 5 Aars Afgrøde. — Dgsaa om den store Nytte af Gips vare mange Talere enige. Den erholdes med Skibe fra Frankrig og Holland som Ballast og koster 18 β . pr. \mathcal{L} . En Tonde Land at gjøde med Gips havde ikke kostet meer end 3 Rd. Bco., og Høsten havde været dobbelt mod i Almindelighed. I Stockholm erholdes en betydelig Mængde deraf fra Stearinfabrikkerne, og denne er saameget bedre, som den er blandet med animaliske Stoffer. Strøet paa Gjødning binder Gipsen Ammoniakken, som ellers forflygtiges, hvorfor Lugt deraf ikke findes i Stalde, hvor den udstroes, hvilket f. Ex. seer paa Moeglin. Da Gipsen paa denne Maade i høi Grad forstærker Gjødningen, bliver den mindre kostbar at anvende. Erfaringen har imidlertid lært, at den undertiden ingen Virkning gjør. Dette beroer paa Jordens og Veirets Bestaendighed, samt paa Tiden, den udstroes. Paa kold, stiv og fugtig Jord gjør den neppe nogen Virkning, men derimod megen paa den af modsat Slags. I meget fugtige Aar, eller i meget tørre, men kolde, medfører den heller ingen Nytte. Gipsen bør derfor ikke udstroes før end Luft og Jord have erholdt nogen Varme. Ved et sammenlignende Forsøg viste det sig under saadanne Omstændigheder, at Klover uden mineralisk Gjødning blev $\frac{1}{2}$ Alen høi, med Kalk $1\frac{1}{2}$ Tomme høiere, og med Gips 1 Alen høi. Til 1 Td. Land medgaaer 12—15—18 \mathcal{L} til 1 \mathcal{E} Gips. — Om Virkningerne af Guano havde man endnu ikkun liden Erfaring; imidlertid erkjendtes dens gjødende Kraft i det første Aar.

18 \mathcal{R} blev anseet tilstrækkelig for 1 \mathcal{E} . Land. Et eget Slags Guano tilberedes i Lycksele i Nordland, i det Latrinurin fortyndes med Vand og bruges som Dvergjødning om Sommeren. Kornavlen er i den Egn derved forøget en tredie Deel. — Svovlsyre blandet med Aske er anvendt med Held, og er meget billigere end Gips, da Svovlsyren ifkun koster 4 \mathcal{S} . Rgd. pr. Pund, og til hver Tonde Land behøves ikke meer end 4 til 6 \mathcal{R} . — Hornspaaners Anvendelse som Gjødning blev meget anbefalet. Hos Kammagere og Dreiere kunne de i Almindelighed erholdes til billig Priis; i Stockholm til 12 \mathcal{S} . Rgd. pr. \mathcal{R} . — Dynd forbrændt til Aske giver god Gjødning. En Taler havde til dette Diemed først udbredt Dyndet for at tørres, og derpaa forbrændt det paa den Maade, at han opfaste de til en Bunke og lagde deromkring Riis og andet Brændsel, over dette igjen tørt Dynd, og saaledes fremdeles, ligesom ved Kulmiler, og antændte Riset m. m., hvorpaa Dyndet efterhaanden nedfink og forbrændte til Aske. Naar de yderste Sider af Dyndet falde ned, blive de igjen opfaste. Paa denne Maade havde han af een Cubiffavn Dynd erholdt $2\frac{1}{2}$ \mathcal{E} . Aske til Gjødning, og da hver Cubiffavn kostede ham i Arbeidsløn 24 \mathcal{S} . Rgd., fik han paa den Maade et billigt Gjødningsmiddel.

Sektionen for Dvægavl.

Hvorledes bør Smør tilberedes for at blive affætteligt til Udførsel?

Have Melkefarrene og Melkefarrenes Bestanddele nogen Indflydelse paa Flødens Mængde?

En Taler henledte Forsamlingens Opmærksomhed paa det flette Salt, som i Sverige bruges til Smørets Tilberedning, hvorimod anbefaledes den tydste Maade, som bestaaer i et omhyggeligt Udvalg af Steensalt, der opløses i Vand, filtreres og indfoges til det Halve deraf er krystalliseret, hvorpaa det tørres. Den tiloversblevne Deel kan anvendes til Kreaturerne. Lyneborger Salt blev derfor meget anbefalet. — Der blev ogsaa gjort opmærksom paa, at Bessaffenheden af det Foder, som blev givet Kreaturerne, har megen Indflydelse, hvorfor i Holsteen ikke anvendes Kartofler eller Drank til Fodring. — En anden Taler afhandlede Smørkjernens bedste Konstruktion. Efter mange Forsøg havde han endeligen fundet, at den almindelige Kjærne, hvori Stoffen gaaer lodret op og ned, er den bedste. For at paastynde Kjærningen, kjærne de han nu samtidigen med 2 Kjærner, som ved Hjælp af en simpel Vægtbalance og Hævestang sættes i Bevægelse af eet Menneske. Inden eet Dvarteer bliver Smørret kjærnet. — Lieutenant Hedegreen, der har et Stamhollænderi i Nærheden af Drebro, og som forrige Sommer havde været i Holland for at lære at kjende til den der brugelige Maade at tilberede Smør, berettede derom, at man anseer det der at være meget vigtigt, at Fløden erholder den behørigte Consistens, og at Barmegraden er afpasset tilbørligen. Bedst ansees det for at være, at Fløden

tilberedes i et Kar, som er af samme Brede som Kjærnen; den staaer deri under bestandig Omrøren, indtil den bliver saa tyk, at den Slev, hvormed Arbeidet foretages, kan staae deri. Varmegraden maa under Kjærningen være 15° Celsii, er den lavere, dannes Smørret for langsomt, er den høiere, forstyrres Kjærningen. — I Holland anvendes megen Opmærksomhed paa Smørrets Rensning. Det vadskes, indtil Vandet ikke derved faaer noget hvidt Skjær. Der arbeides med Hænderne, og dette ansees for bedst. Naar Kjærnemelken er fraskilt, bearbejdes Smørret og sammentrykkes til en sammenhængende Mæsse, og dertil saa haardt, at ikke deri findes Porer, hvori kan være Luft, som altid er skadeligt for Smørret. Arbeidet fortsættes i 2 Dage, Morgen og Aften. Naar Smørret synes at blive løst, ophøres med Arbeidet. Efter den første Bearbejdning saltes Smørret. Naar det er færdigt, nedpaffes det i Fjerdinger, hvortil Træet først er betaget al Affmag ved at helde deri varmt Vand og siden salt Løge, som er det eneste, hvorved Træet kan betages dets særegne Smag. Disse Smør-Fjerdinger bør ikke være større, end at de kunne rumme Indholdet af en Kjærning. Vil man udeholde Lusten fra Smørret, paahældes salt Løge. Man kan uden Skade borttage af Smørret, naar salt Løge siden paahældes. I denne Omhu med Smørrets Behandling bestaaer den hele Hemmelighed ved det hollandske Smørs Fortrin. — Taleren gjorde endvidere opmærksom paa Nødvendigheden af at Fløden, hvoraf Smørret tilberedes, affummes, me-

dens Melken endnu er sød. Smør, fjærnet af suur Fløde, holder sig ikke, og besidder heller ikke den aromatiske Smag, som Smør af sød Fløde. Naar Melken begynder at blive suur, løbe Ostedelene sammen, og forene sig med Smørdelene, og kunne ikke siden aldeles frastilles. Banskkeligheden bestaaer i at holde Melken sød, hvortil udfordres Opbevaringssteder eller Kjældere, med tykke Mure, og hvori saavel Varmegraden kan holdes lav, som frisk Luft kan indbringes. Gulvet bør være belagt med glatte Fliser eller flade brændte Steen, hvori er Afløb for det Vand, som siver op af Jorden. Taleren havde seet i Holsteen Melkekammere af overordentlig Størrelse, og hvori var Mælk fra 200 til 300 Køer. I Holland har man en fortrinlig Maade at holde Melken sød ved Hjælp af kunstig Afkøling. Der malkes nemlig i cylindriske fortinnede Kobberkar, eller i malede Kar af Plader. Disse Metalkar formindste Varmegraden til det Halve, det vil sige fra 34° , som den nymalkede Mælk sædvanligen holder, til $17-20^{\circ}$, naar de sættes i Beholdere med iiskoldt Vand. Saaledes affvalet holder Melken sig længere Tid sød. Den bekjendte Kommen-Ost tilberedes af Mælk, hvoraf den ene Halvdeel er 36 Timer, den anden 24 Timer gammel, og alligevel maa Melken ikke være syrlig, naar Osten skal være god. Taleren sluttede med den Hovedbemærkning, som han vilde lægge alle paa Hjertet, at Grundbetingelsen for at levere godt Smør og god Ost er at udeholde Syre fra den Mælk, hvoraf Fløden tages. Det er en Fordom, at man troer, at suur

Mælk giver mere Fløde end sød, eller i Almindelighed at Fløden er tykkere paa den sure end paa den søde Mælk. Man har et Redskab, hvormed kan maales, hvormange Procent Fløde Mælken afgiver; det bestaaer af en Glas cylinder, graderet indtil 100, og med 0 øverst. I et saadant Glas sees let, hvormedget Rum deri Fløden optager, og hvormange Procent den udgjør af det Hele. — I det sydlige Tydskland vil man forøvrigt have gjort den Erfaring, at Mælken ikke bør sies, førend efter dens Afstumning; thi naar den sies og nedfalder i Form af en Mængde Straaler, udsættes derved enhver Partikel af den for at tiltrække Syrligheden, som er i Luften. Om Vinteren finder det heller ikke Sted. — Istedetfor at opbevare Mælk i Trækar, blev anbefalet at bruge Kar af godt fortinnet Jernblik, hvori Mælken holder sig meget godt. — Major Gusander anbefalede i den Anledning de af ham opfundne og i Sverige patenterede Mælkekar, som ere af fortinnet Jernblik, firkantede, aflange, og meget lave, saa at Mælken meget hurtigen afføles i dem. I Bunden er en Ventil, som aabnes, naar det skjønnes, at Fløden har sat sig, hvorpaa Mælken flyder ned i et nedenunder staaende Kar, medens Fløden bliver tilbage paa Bunden. — Ved den Dagen derpaa stedsfundne Udstilling af Dyr og Agerdyrknings-Redskaber foreviste Majoren saadanne Kar, fyldte med Mælk, og hans Fremgangsmaade vandt almindeligt Bifald. — Der blev ogsaa omtalt et Forsøg, som Dr. Trommer i Möglin havde anstillet ved at sætte 3 \mathcal{L} Soda til 50 Kander Mælk. Paa

denne Maade havde Melken holdt sig frisk i 14 Dage. Den store Mængde Smør, som paa denne Maade kan erholdes af en Ko, overgif langt Beføstningerne med Sodaen. Melkens Dvalitet forringes ikke herved. Erfaringer i Eldena har bestyrket den Nytte, saadan Brug af Sodaen medfører. — Da det bliver for kostbart at have Is henstaaende i Melkestuerne, for at afføle disse, oplystes, at i nogle Lande ledes fra en Kilde en Strøm rindende Vand gjennem Kjelderer, hvorved Barmen absorberes. — Nogle Talere klagede over Malkepigernes Ukyndighed; hertil gjorde Andre opmærksomme paa det Danske Landhuusholdnings-Selskabs Maade, at sende Bønderpiger til store og for deres Melkehuusholdning bekjendte Landeindomme, hvor de tjene i to Aar, og sædvanligen blive der saa godt oplærte, at de siden søges overalt som Meierster. — En Taler, som nylig havde været i Holland, og var bleven bekjendt med den Maade, hvorpaa man der tilberedede Ost, sandede, hvad den foregaaende Taler havde sagt om den Omhyggelighed, hvormed man søgte at udeholde al Syrlighed fra Melken. 3 Gange dagligen tilberedtes Ost, strax efter hver Malkning. Ostene bleve rigtignok derved smaae, men de kunne da ogsaa bedre opbevares og forsendes. Forøvrigt bør tilberedes den Slags Ost, som finder bedst Affætning paa Tilberedelses-Stedet. I Almindelighed kan enhver Sort Ost eftergjøres, undtagen Schweizer-Ost. — Til Smørs Medlægning og Opbevaring bruges Hjerdinge af Egetræ, som var berøvet dets Træsmaag ved foregaaende Behandling i

varmt Vand og salt Luge. Det er bedst, at de ikke ere større, end at de iffun indeholde Smør efter en og samme Kjærning. Væsentligt er det, at Smørret pakkes saa jevnt og tæt, at Luften ikke kan trænge ind i det.

Ordføreren, Friherre Kræmer, haabede, at de mange og kundskabsrige Foredrag, som vare holdte om denne Gjenstand, skulde blive af praktisk Nytte for Landet. Destoværre stod Sverige meget tilbage for Nabo-staterne med Hensyn til Udsørsel af Victualier; den er saa liden, at naar undtages den fra Skaane, er den ikke Dmtale værd. Sverige har een Million Køer; efter laveste Beregning bør enhver Ko producere aarligen 2 \mathcal{L} . Smør og 1 \mathcal{L} . Ost. Dette er værd 25 Rd. Rg. Værdien af hele Productionen altsaa 25 Millioner Rd. Rgd. Ved at anstaffe bedre Kreaturer, ved bedre at behandle, hvad hører til Lædegaarden, og ved bedre at tilberede Produkterne, kunne Indtægterne letteligen fordobles, og Lædegaarden affaste 50 Millioner, eller ligesaameget, som den Drifts-capital, der er i Landet.

Hermed sluttedes Agerbrugs-Sektionen, efterat Ordføreren havde holdt en kort Tale.

Almindelig Forsamling.

Efterat det var blevet bestemt, at det næste Landbrugsmode skulde afholdes i September Maaned næste Aar i Norkjøping, gif Forsamlingen over til at forhandle Spørgsmaalene:

Staaer Brændeviinsbrænderiet, paa den Maade det nu drives, i saadant Sammenhæng med Jordbruget, at det væsentligen bidrager til at fremme og forbedre Jordbruget formedelst dets Indvirkning paa Dvægets Røgt?

I een af de Taler, som holdtes i denne Anledning, yttredes, at Dranken rigtig nok gav en stor Mængde Mælk, men at denne var mager og slet, at den var mindre tjenlig for Kreaturerne og at det var bedre at fodre dem med Roer og andre Jordfrugter; i en anden Tale blev sagt, at var det nødvendigt at fugte Foderet, var det bedre at slaae varmt Vand over Kløver. En Taler, som for 37 Aar siden havde begyndt at være Landmand, var dengang overbevist om, at Brændeviinsbrænding var nyttig for Landmanden, formedelst den Drank, som han derved erholdt, men for 10—12 Aar siden havde han ophørt dermed, og Erfaringen havde i den Tid lært ham, at Dranken ikke frembringer det tilsigtede Formaal. Svinene fik meget Fidt, men intet Kjød. Flere af Talerens Naboer havde ligeledes ophørt med at brænde Brændeviin, og havde besundet sig vel derved. En fjerde Taler havde ophørt med at brænde, fordi han blev fjed af at see paa blaa Dine og itufradsede Anfigter. En femte Taler havde havt en forøget Indtægt af 50 pCt., siden han for nogle Aar tilbage ophørte med at brænde. Efterat nogle Talere derpaa havde yttret sig til Fordeel for Brændeviinsbrændingen, slottende sig paa, at Dranken indeholdt i nærende Kraft 50—60

pEt. af de dertil anvendte Kartofler, at den, naar den ikke anvendtes i for stor Mængde eller i syrlig Tilstand, ikke var skadelig for Kreaturerne, hvilket bevises ved at i Tydskland og Skaane anvendtes den om Vinteren til Føde for Merinos, og ved at forvandle Korn og Kartofler til Brændeviin fik Jorden tilbage endeel af disses gjødende Evne, hvilket ikke skete, naar de solgtes i uforædlet Tilstand, meddeelte Baron og Over-Post-Direkteur Hamilton Beretning om den ikke tilstedeværende Oberst Anderswärd's Drift paa hans allerede i det Foregaaende nævnte Eiendom Bysta. Da Obersten i 1815 overtog Gaarden, indbragte den næsten intet, hvad Agerbruget vedkommer. Han reisste derpaa til England, for at lære at kjende til Maaden, hvorpaa Agerdyrkningen der havde naaet en saa stor Høide, medens man i Sverige er blevet stillestaaende med Undtagelse af en noget forsøgt Kornavl. Hele Hemmeligheden befandtes at ligge i, at man i England anvendte det halve Areal til Foderværter og Rodfrugter, som siden opfodredes. Oberst Anderswärd, som indtil den Tid havde havt et stort Brænderi, nedlagde nu dette, og begyndte at dyrke Koer. I Begyndelsen faldt denne Forandring Eieren noget tung, men han vedblev alligevel at føre den igjennem, og avler nu paa det halve Areal: Klover, Timothei og Jordfrugter, og har derved drevet sit Avlsbrug saavidt, at hans aarlige Produktion nu udgjør 4,000 Edr. Korn, 4,000 Edr. Koer og ligesaamange Kartofler. Som Nabo til Eiendommen bevidnede Friher-

ren, at paa Oberstens Ladegaard fandtes nu de skønneste Kreaturer, saadanne, som Taleren ikke havde kunnet fremvise, medens han drev Brændeviinsbrænderi. Dette kommer siensynligen af Maaden, hvorpaa de fødes. Paa Eiendommen findes ingen anden Vinæring istedetfor Brændeviinsbrændingen end Dvægavl, og denne afgiver aarligen en Mængde Ungqvæg, som søges meget formedelst dets gode Udseende. Desforuden sælger Eieren aarlig en betydelig Mængde Blandsæd, Rug og Kartofler til de omkringliggende Brænderier, og erholder nu af sin Eiendom større aarlig Indtægt, end dengang han brændte. Friherren gif derpaa over til sin egen Erfaring. Da han modtog Eiendommen, var der allerede et Brænderi, og paa en Reise, som han fort Tid derpaa foretog til Tydskland, for at lære dets Landhuusholdning at kjende, hørte han en udmærket tydsk Agronom sige: at Faar, Brændeviin og Raps var et Middel for Landmanden til hurtigen at blive rig. Han anlagde nu et nyt Brænderi og antog en tydsk Brændemester; unægteligen var Indtægten nogle Aar ret brav, men formedelst de afvejlende Conjuncturer, hvad Brændevinen angaaer, blev der ofte aldeles ingen Fordeel. Naar hertil regnes, at ofte maatte indkjøbes Korn og Kartofler, lader det sig forklare, at naar efter 10—12 Aars Forløb Indtægt og Udgift sammenholdes, bliver Fordelen af Brændeviinsbrændingen omtrent = 0. Hermed vilde Taleren ingenlunde bestride, at Brændeviinsbrændingen kan lønne sig udenfor en stor Byes Porte, hvor Melken kan sælges i uforædlet Tilstand, hvor andet Foder

var kostbart og hvor man ikke behøvede at tillægge Dvæg; hvad Brænderiets Indflydelse paa Ladegaarden angaaer, vilde han iffun anføre, at hans Kreaturer tabte deres Tænder, og at Ungkvæget ingenlunde kunde sammenlignes med det paa Bysta, endskjøndt han tilsidst anvendte Rodfrugter i Forening med Drank. Aarsagen til, at Faareavlen ikke har havt den Fremgang i Sverige, som kunde ønskes, tilskrev Mange, at Faarene om Vinteren fik formegen Drank.

Efterat 8 Medlemmer af Forsamlingen havde talt mod Brændeviinsbrænding paa Landet og 4 for denne, henstillede Ordføreren, om det var Forsamlingens Mening, at Brændeviinsbrænding ikke var nødvendig for Agerbruget, hvilket antoges med overveiende Pluralitet.

Om Eftermiddagen fortsattes Forhandlingerne og begyndtes med Spørgsmaalet:

„Da det er ønskeligt, at Brændeviinsbrændingen udøves paa en Maade, som skjænker det svenske Agerbrug den største Fordeel, medens den til samme Tid saalidt muligt indvirker skadeligt paa Folkets Moralitet, spørges: hvorledes bør Brændeviinslovgivningen være indrettet, for at befordre dette?“

Der blev i denne Anledning bemærket, at dette Spørgsmaal ikke alene vedkommer Landhuusholdningen, men tillige Lovgivningen. Ved Formiddagsmødet var Brændeviinsbrændingen anset for unødvendig for Agerbruget, Kreaturer og Mennesker; Kreaturerne

have i tusindtal Aar levet uden Drank, Menneffene uden Brændeviin. Det bliver nu at undersøge, om Brændeviin er nyttig for Menneffer og Landbruget, og Svaret maa da blive, at Brændevinen ikke indeholder noget Fødemiddel, altsaa heller ikke er nyttig for Menneffet, uden som Lægemiddel; men hertil kan ogsaa Gift bruges, og dog har endnu ingen villet, at denne skulde tilberedes en gros til Menneffets Brug. I Formiddags-Mødet blev oplyst, at Drank ikke er nyttig for Kreaturer. Er Brændeviinsbrændingen altsaa ikke nødvendig eller nyttig hverken for Menneffer eller Kreaturer, hvorfor lægger man da saamegen Bægt paa den? Jo, fordi den afkaster Fordeel, og fordi der er Menneffer, som benytte sig af al den Fordeel, de kunne faae, om den ogsaa er skadelig for Landet og for dem Selv, det vil sige, for deres Eiendom. Paa denne Maade kommer Brændeviinsbrændingen til at vare ligesaalænge som Brændeviinsdrif. I Formiddags omtales ikke den moralske Birkning deraf; hvor stor denne Skade er, saavel i moralsk, som physisk Henseende skjønnes deraf, at hverken Fængsler, Fattighuse eller Daarekister ere tilstrækkelige til at rumme alle dem, som formedelst Følgerne af Brændeviinsdrif sendes til dem. Der kan spørges, om ikke Lovgivningen bør søge at forhindre denne Skade? Det bedste Middel herimod er at forbyde Brændeviinsdrif; men bør dette stee? Taleren kan ikke tilraade det, hverken af Retfærdigheds- eller Klogskabs-Grunde? Med Maade at drikke Brændeviin strider hverken mod Guds eller Menneffets Lov, og

kan hverken fordommes fra Prædikestol eller Domstol. Men Brugen deraf medfører Misbrug hos de Fattige. Bør Brugen deraf af den Grund forbydes? Taleren anseer det ikke rigtigt. Endog Jlden, som er det nyttigste af alle Elementer, kan misbruges. Hvad Hjælp kan der da være derimod? Ingen anden end at formindste Brændeviinsdrifning ved frivillige Foreninger til dens Affskaffelse. Men mange troe ikke paa Maadeholdsforeningers Virkning, og den er derfor til langsom. Hvad skal man da foretage? Skal Tilvirkningen forbydes? Taleren kan ikke tilraade dette, saalænge man vedbliver at drikke Brændeviin. Erfaringen lærer, at saadanne Forbud let fremkalde voldsomme Optrin. Derhos skulde et saadant Forbud have tilfølgelse, at der indførtes saameget mere Brændeviin fra Nabostaterne, hvorved Arbeidsfortjenesten gik tabt, og Sverige maatte betale til Udlandet saavel det raa Materiale, som Tilvirknings-Omføstningerne. Bør Tilvirkningen altsaa ikke forbydes, bliver Spørgsmaalet, om Indførselen bør forbydes? Hidtil har der ikke været Spørgsmaal derom, og bør det heller ikke. Skal Brændeviinsbrændingen indskrænkes til nogen vis Tid? Heller ikke dette troer Taleren bør skee. Et saadant Forbud skulde bevirke, at Brændeviinsbrænderne forcerede Tilvirkningen, hvorved baade Fødemidler, Brændsel og Redskab ødelagdes. Skal Brændeviinsbrændingen indskrænkes til nogle visse Stæder? Heller ikke dette. Landet er meest skiftet hertil, da Brændsel, Dagløn, Korn, Kartofler der ere billigere; men Beboerne i Stæderne bør heller ikke udeholdes

derfra, da Følgerne deraf vilde blive, at Brændevinen maatte sendes langveis fra til Stæderne, saa at den derved blev kostbarere, og gjorde Drankerne endnu fattigere. Skal Brændeviinsbrændingen bestemmes efter Gaardenes Størrelse? Dgsaa dette forkaster Taleren, da en liden Gaard kan være mere skikket dertil end en stor, formedelst lettere Afgang til Brændsel, Affætning m. m. Skal Brændeviinsbrændingen indskrænkes til et vist Vandrum? Heller ikke dette ansees rigtigt. Er det tilladt frit at brænde, brænder Enhver saaledes, som han finder gavnligt for sig; bliver man derimod tvungen til at brænde meer eller mindre, end hvad der er overeensstemmende med egen Fordeel, bliver Virkningen deraf Tab for det Almindelige. Det er en Fordeel at Brændeviinsbrændingen concentreres og at store Brænderier opstaae; thi derved ophøres med at brænde i enhver Gaard, og derved formindskes Brændeviinsdrifning til Overmaade mellem Almuen. Bør Brændeviinsdrifningen gjøres kostbarere ved høi Beskatning? Af denne Grund vil det ikke lykkes at forhindre Fortæringen. I Sammenligning med den Priisforhøielse, som kan finde Steed ved at Kornet stiger i Priis, bliver det ubetydeligt, som Afgiftsforøgelsen kan bevirke. En høi Beskatning har imidlertid det Gode i Følge med sig, at den tilveiebringer forbedrede Nedstaber; thi for at komme til at betale mindre, driver Bonden Tilvirkningen paa en bedre Maade. Mange staae i den Formening, at ved en saadan Tilladelse for Alle og Enhver til at kunne brænde, skulde en ny Brændeviinsyndflod styrte

sig over Riget og gjøre Staden endnu større end før; men Taleren ansaar denne Frygt for at være mere tilsyneladende end virkelig; deels er nemlig Drukken- skab nu aftaget og bliver foragtet, hvilket ikke var Tilfældet for 10—20 Aar siden, deels er det klart, at Brændeviinsbrænderen ikke kan sælge sine Varer under en vis Priis, uden hvilken han har Tab, og hellere maa sælge Kornet. Dranferen kan heller ikke kjøbe meer end han kan betale, saa at Forbruget bliver indskrænket til, hvad det hidtil har været. For at gjøre Brændeviinsbrændingen saa lidet uskadelig mulig, maa den gøres saa fri mulig, og Beskatningen være lige stor, hvad enten Tilvirkningen skeer med store eller smaae Pander. Herved ville de smaae Brænderier gaaes og de større blive tilbage.

Omtrent i samme Aand talte de Fleste, som ytrede sig over denne Sag, hvorimod nogle Andre formeente, at Brændeviinsbrændingen burde vedblive at betragtes som en Binæring ved Jordbruget, og at Lovgivningen burde beskytte den, og sikkre Jordbrugeren imod Concurrence, ved at indskrænke den til i det høieste 6 Maaneder af Aaret.

Da alt, hvad angaaer Brændeviinsbrændingen, er Gjenstand for en af Regjeringen nedsat Committees Behandling, og da Rigsdagen er forhaanden, ansaar Forsamlingen det som mindre passende, nu at udtale sin Mening om Sagen, i den Overbeviisning, at Lovgivningen vil skjænke den al Opmærksomhed.

Paa hvilken Maade kunne Sogne og Distrikts-Magasiner bedst opfylde deres

Bestemmelse, nemlig i Misvæxartaar at afhjælpe Mangel paa tjenligt Korn til Udsæd og Føde?

Flere af Forsamlingens Medlemmer meddeelte Dplysning om Sogne- eller Distrikts-Magasinerne nuværende Bestaafenhed; nogle af dem bleve roeste, men andre ansaaes ei alene ikke at svare til deres Bestemmelse, men snarere at være begrundede paa at udsuge Landalmuen. I et Sogn var i 1808 oprettet et Magasin, som ikke kostede noget at bestyre; der blev givet 3—4 Rappar pr. Td. i Rente, (1 Rappa omtrent = 1 Fjerdingkar), og herved har Magasinet samlet sig et saadant Fond, at Fattigvæsenet derved blev underholdt. Af dette Magasin erholdt iffun den fattigere Deel af Jordbrugerne Korn. I et andet Sogn, som bestod af 125 Gaarde, havde hver Gaard tilskudt 4 Td. Rug, som hver Deeltager havde Ret til at udtage, eller lade blive staaende mod at erholde 2 Rappar pr. Td. i Rente. Paa denne Maade benyttes Magasinet saavel af den Rige som af den Fattige. Til bestemt Tid skal Kornet tilbagebetales, og dette skeer med saadan Punktlighed, at iffun 2 Tilfælde vare indtrufne i de sidste 31 Aar, at man havde været nødt til at tye til Dyrighedens Bistand for at erholde Laanen tilbage, og ethvert af Tilfældene havde iffun beløbet sig til 16 Rappar. Fordeelen af Magasinet anvendes til en Skoles Underhold. Andre Talere gave ikke saa tilfredsstillende Beretninger om disse Magasiner. Sædvanligen udlaanes hele Forraadet om Efteraaret mod 3—4 Rappar pr. Td.

i Rente. Aktieeierne ansee sig fortrinligen berettigede til Laan; bliver Noget tilbage, udlaaes det til de Fattige, saafremt de kunne stille Sikkerhed. Saa kommer Misvært om Høsten. Istedetfor Korn i Magasinerne, er der ifkun Beviser for Udlaan. Der forlanges Hjælp, og man maa nu inddrive Fordringerne hos de Fattige, som selv ere de meest trængende. Det er klart, at Formaalet med Magasinerne paa den Maade forfejles. Hensigten med dem er, at naar Kornpriserne ere høie, kunne især den fattigere Deel af Sognebeboerne erholde Korn til billige Priser, og til samme Tid bidrages til, at Konkurrencen paa Korn-Torvet ikke bliver saa stor, og Priserne derved endnu mere drevne i Veiret. Det blev antaget, at, for at Diemedet med Magasinerne skulde opnaaes, maatte Reservecapitalen ikke udlaaes eller forbruges i almindelige Aar, hvorfor det var et urigtigt Princip, at anvende den Fordel, som muligen var forenet med Magasinet, til nogen anden Brug, hvor god denne end kunde være, altsaa heller ikke til at lette Fattigvæsenet. Een af Talerne anførte Böhmen som Exempel paa et Land, hvor Kornmagasinerne vare godt indrettede og have gjort Nytte. Godseierne have der paalagt deres Bønder at oplægge under deres egen Forvaring et vist Quantum Korn, som ikke udtages, med mindre der er Mangel.

Paa Ordførerens Forslag antog Forsamlingen, at det var dens Ønske, at da Sognemagasinerne i Almindelighed ikke ere godt indrettede, og snarere ere

skadelige end gavnlige for de Fattige, nye og fuldstændige Magasins-Reglementer bleve forfattede.

Fjerde Møde, d. 8de Juli.

Sektionen for Skovvæsenet.

Ordføreren, Hoffægermester Strøm, Forstander for Forstintitutet paa Djurgaarden ved Stockholm, aabnede Forhandlingerne med en Fremstilling af det Standpunkt, hvorpaa Skovvæsenet nu staaer i Sverige. Den egentlige forsmæssige Behandling af Skovene kan ikke siges at være begyndt i Sverige førend 1824. Skovene vare dengang saaledes udstykkede, at Regjeringen fandt det nødvendigt ved Udføistningen at afstaae totredie Delen af sin Andeel, saa at Staten iffun beholdt tilbage 50,000 Td. Land. Dette var dog ikke tilstrækkeligt til ved disse at give Exempel paa, hvorledes Skov bør behandles. Forstsvæsenet organiseredes, et Skov-Institut oprettedes, og Forstbetjeningen lønnedes saaledes, at den ikke behøvede at tye til Skovene for at gjøre sig betalt. Hele Sveriges Skovareal anslog Taleren til 25 Millioner Tønder Land, som er tilstrækkeligt, naar det behandles rigtigt, og kunde da under nuværende for Udførselen gunstige Conjunkturer afgive Rigets vigtigste Udførselsartikel og Skovene blive af megen Værdi især for dem, som boe nærmest Havet. Nu regnes, at en Tønde Land aarligen afgiver 20 Favne til 100 Kubikfod pr. Favn; den burde give 60. For rigtigt at beregne, hvorledes det forholder sig med Skovenes Værdi, samt med deres Behandling, maa mindes, at

til eet Stk. Stangjern udfordres 24 Td. Kul, som udgjør 192 Kubiffod Skov. Forvandles dette til Planter eller Bjælker, betales derfor i Gothenborg 16 $\frac{1}{2}$ Bco. pr. Kubiffod, hvilket udgjør 64 Rgd., eller, naar det Halve fradrages for Omkostninger med Hugning og Lommer-Transporten m. m., bliver 32 Rgd. Bco. tilbage for den Skov, som udfordres til eet Stk Stangjern. Ved Udførselen betales dette Jern med 18 Rgd, og heraf sees Forskjellen af at bruge Skoven til Trælast, især naar den ligger nærved Stranden, og til Jernproduction. Efterat Ordføreren havde givet en kort Oversigt af Skovvæsenet i nogle andre Lande, fremsatte han til Forhandling:

Har den iværksatte Udfkiftning af Almindingen været til Nytte eller Skade?

Som Svar herpaa var indkommet et Par skriftlige Afhandlinger, hvori blev sagt, at Udfkiftningen havde medført samme Skade som Tilladelsen til at fælde Egetræ. Det ligger hos den svenske Nation at ansee det som Straf for begaaet Forseelse, at skulle passe og vedligeholde Skov. Om hundrede Aar skal man ifkun af Ufbildninger kunne faae et Begreb om, hvorledes et Egetræ faae ud. Skovlobderne ere ved Udfkiftningen ofte blevne saa smaae, at Eieren ikke kan have Tilsyn med dem, og anseer det for bedre selv at hugge dem, end at lade Andre stjæle dem. Med de store Skovlobder er det en anden Sag. Et andet Onde, som opstaaer af saadan Borthugning, er, at Eieren overlader Pladsen til en eller anden

Staffel, som der bygger en Hytte, og danner et Hjem for Fattigdom. Efter Rogles Formening havde det været bedre, at have udstiftet Skovene sogneviis, og da ladet hvert Sogn isællig passe sin Deel, hvilket dog blev bestridt af Andre, da Tilsynet dermed vilde være blevet befofteligt og vanskeligt. Det blev anført som Følgeværdigt, at et Sted i Upland var Skoven deelt herredsviis, og der udvistes Skov til dem, som forlangte det, mod at betale noget vist pr. Læs Brænde, og i Forhold for Udvisning til Lommer. Denne Betaling tilfaldt Herredskassen, som deraf lønede Opsynet m. m. Da disse Udgifter ellers skulde fordeles over hele Herredet, undgif de, som havde anden Skov, at tage Deel deri. Paa dertil givne Anledning oplyste den Ordførende, at Kammer-Kollegiet i 1824 havde fra Lands høvdingerne indhentet Oplysning om, hvorvidt Forordningen af 1793, som tillader at dele Skoven, havde gjort Nytte eller Skade. Svaret blev, at efter denne Forordnings Udstedelse vare Skovene saaledes forsvundne, at man ikke længer vidste, hvor de have staaet; dette er f. Ex. Tilfældet ved Skara. Sverige eiede 25 Millioner Td. Land Skov, men ifkun 200,000 Td. Land Alminding. Ordføreren fandt, at man ikke burde forspilde denne lille Arv fra Forsædrene, men søge at vedligeholde den for Efterkommerne. Fleerheden af Forsamlingen udtalte det Dnsse, at Almindingen burde beholdes, men under Forstvæsenets og Communal-Bestyrrelsens Tilsyn.

Derefter fremsattes:

Bør Eiendomsretten ansees saa udstrakt, at en Skoveier til Skade for Egnen, Vandet og for Efterkommerne kan ødelægge sin Skov, og hugge deraf mere end den aarlige Bært tillader?

Sagens Bigtighed foranledigede flere udførlige Foredrag og i forskjellig Retning.

Den første Taler indbeelte Spørgsmaalet i flere Underafdelinger: a) hvorvidt det gjør Indgreb i Eiendomsretten, at nægte en Forveier Tilladelse til aarliggen at hugge mere end et vist Quantum af sin Skov; b) om de nærværende Omstændigheder retfærdiggjøre et saadant Indgreb; c) om dette Indgreb er nyttigt; og d) om det er muligt. — Hvad det første Spørgsmaal angaaer, troede Taleren, at han derpaa kunde svare ja; det var haardt, om en Skoveier behøvede Tømmer til en Bygning og havde saadant, men i en Deel af Skoven, som ikke stod for Hugst, og derfor skulde være tvungen til at kjøbe den af Andre; hvad det andet Spørgsmaal angaaer, maatte han besvare det med Nei. Skoven er endnu af saa liden Værdi, at naar undtages den Deel deraf, som kan anvendes til Bjælker og Tømmer, betaler det Dvrige ikke nogle Miles Transport. Han formeente, at Spørgsmaalet var reist for tidligt, og at man nok vilde spare paa Skoven, naar det lønede sig, eller naar man indsaae den Fordeel, det vilde medføre at staae Skoven, for at anvende den til Bræder og Bjælker. Den egne Fordeel er den bedste Bevæggrund. Hvor lidet

Restrictioner nytte, erfares af Forholdet med Egeskoven, som ikke er bleven større deraf, at det er forbudet, at hugge den paa bestattet Jord, men tilladt paa den fri. Tværtimod har Forbudet bevirket, at man har tabt Lusten til at plante og hegne om et Træ, hvis Salg er forbudt. Med Hensyn til Spørgsmaalet, om det er nyttigt, indrømmer Taleren, at han, siden han indførte Hugning i Slag, ikke har fundet sig saa vel ved noget andet oekonomisk Foretagende som dette; men denne Slags Skovbehandling har ogsaa sine Mangler. Han benægtede det Hensigtsvarende ved Restrictioner.

Mod denne Taler indvændtes, at det ikke kunde ansees for noget saa særdeles Indgreb i enkelt Mandes Ret, at forbyde ham efter Behag at hugge i Skoven. Tilfælde kunde indtræffe, hvor den Enkeltes Ret maatte vige for det Almene; det havde endnu ikke faldet Nogen ind at besvære sig over, at Schacter i en Grube ei anlagdes efter Behag, men saaledes, at de ikke indstyrtede; den almindelige Lov bød, at naar Nogen havde en sumpig Jord, var Naboën, uden han havde nogen Fordeel deraf, forbundet til at grave gjennem sine Marker, for at bortstaffe Vandet fra anden Mandes Mark. I Byer var det ikke tilladt at bygge efter eget Behag, men efter visse Anordninger, for at forebygge Ildsvaade m. m. Men om Tiden var forhaanden til at det burde paabydes, vilde han lade være uafgjort. Til Svar paa den Sætning, at egen Fordeel bedst vilde lære Skoveieren at passe sin Skov, bemærkedes, at det ikke forholder sig med Skov, som med andre Jordproducter. Hvad Skoven angaaer, kommer

man ikke til at høste, hvad man har saaet, og derfor drage de Fleste Fordeel af hvad der staaer paa Roden, uden at tænke paa Børn, endnu mindre paa Børnebørn. Forholdet bliver ikke bedre, førend Nationen lærer at indsee, at Skoven har Værdi, ikke alene for hvad den affaster, men ogsaa og endnu mere for Landets Klima og Kultur, og at Skov bør plantes for at forhindre Jordens Udtørring. — Det er umuligt at ordne Skovvæsenet for hele Landet uden at Lovgivningen derom ogsaa strækker sig til den Privates Skov. Dette møder rigtignok store Banstueligheder; men endog i Frankrig, som dog ansees for et frit Land, ere indførte strenge Forstlove. Iblandt disse er især een af 1815, som har gjort megen Nytte. Der findes i Frankrige store Landstrækninger, som have ligget øde, hvorved ikke alene Staten leed Tab, men ogsaa Agerbruget i den Egn. Der blev besluttet, at Skov skulde plantes paa disse Strækninger, enten af Staten, eller af Eieren, om han vilde, i hvilket Tilfælde han erholdt Frø af Staten. Naar Skoven er opvoxen, henstilles til Jordeieren, om han vil indløse den, for hvad Plantningen har kostet, samt om han vil forbinde sig til at frede om den opvoxende Skov i Overeensstemmelse med Skovanordningerne; hvis ikke bliver Skoven til evindelig Tid Statens Eiendom. Ogsaa Sverige har mange saadanne ufrugtbare Strækninger. Som Exempel paa passende Skovanordning anførtes Danmarks af 1805, der ikke tillader, at noget Skovareal optages til Ager eller Eng, med min-

dre et ligesaa stort Areal af anden Jord besaaes med Skovfrø, og at den, som har kjøbt en Skov, ikke i de første 10 Aar maa hugge deri uden Rentekammerets Tilladelse. Een af Forsamlingen foreslog endog, at den skulde erkjende Rigtigheden af Danmarks Forstlovgivning og tilraade dens Antagelse i Sverige.

Som Resultat af Forhandlingerne antoges, at der bør foretages en Omarbejdning og Skjærping af Forstlovgivningen.

Da det er en bekjendt Sag, at de svenske Skove i Almindelighed affaste mindre end de Tydske og Danske af lige Alder, og Aarsagen hertil ikke ligger i Jordens Ubequemhed til at bære Skov, men i Træernes tynde Bestand og ulige Størrelse, sporges: ved hvilke Midler kunne de svenske Skove bedst bringes til høiere Affastning? Hvilken Behandlingsmaade bør gives Fortrinet i Sverige, enten Udtyndning eller Slaghugst?

Forsamlingen antog, at Slaghugst bør foretrækkes for Udtyndning.

Hvad Virkning kunne de i nyere Tider skete Opkjøb af unge Træer til Jernbaneanlæg i Fremtiden have paa Tilstanden af Skovene i Almindelighed, og bør denne Maade at skaffe sig Indtægt af ikke fuldmoden Skov ansees som skadelig eller nyttig?

Det blev anset for at være Indgreb i Eiendomsretten at forbyde paa saadan Maade at behandle

Skoven, hvorfor Regjeringen ogsaa havde afflaaet nogle Landshøvdingers derom ffete Begjæring.

Besidder Lærketræet saadanne Fortrin fremfor de indenlandske Træarter, at det bør opelskes fremfor dem og tilligemed dem, eller bør det udelukkes fra større Skov-anlæg?

Der indvændtes mod dette Træ, at det vel vorer frodigen indtil det 30te Aar, men efter den Tid kan det ikke maale sig med Fyr og Gran i Tilvæert. Imod Lærketræet taler ogsaa det, at det ikke saaer sig selv, hvorimod det har den gode Egenfkab, at det vorer ufat for megen Sol og Blæst og i mager Jord. I god Jord og i Skygge trives det ikke. Af Andre bemærkedes, at Lærketræet vorer i Danmark ligesaagodt som Fyr og Gran. Fremfor de fleste andre Træer har det den Egenfkab, bedre at kunne modstaae Forsaadnelse.

Under dette Spørgsmaals Behandling blev ogsaa Talen om at anvende Saug istedetfor Dre til at fælde Træer. Saavel Tid som Arbeide vandtes ved at bruge Saugen. I Skaane er Dreus Brug aldeles ophørt.

Femte Møde, d. 8de Juli.

Sektionen for Agerbruget.

Hvilke Resultater have de her i Landet gjorte Engvandingens-Anlæg afgivet?

Cre de i fremmede Lande fulgte Engvandingsmethoder passende for vort Land,

eller bør der indføres og følges nogen anden for Sveriges lokale og klimatiske Forhold mere passende Methode, eller nogen anden Maade at anlægge Engene?

Lieutenant Edman, som især afgiver sig med Engvanding og selv har udført mange af de Anlæg, som ere i Sverrig, og efter en af ham opfunden Methode, hvorved Beføstningerne ikke udgjøre 1—2 Rd. pr. Td. Land og affaste i det mindste 25 pC. aarlig, bemærkede, at i Almindelighed havde man forestillet sig, at Klimatet i Sverige ikke var gunstigt for Engvandingens Anlæg, men Erfaringen modsiges det. 20 til 30,000 Td. Land blive nu overrislede i Vyksele Lapmark og Sagen udbreder sig videre; saaledes ogsaa i Medelpad og paa mangfoldige andre Steder, og med lige Held. — Paa Moser og Myrer er Engvanding ogsaa anvendt. De forekomme ofte i Vesterbotten med betydeligt Fald. Bandet maa ofte ledes $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ Mil (svenskt), men dette affrækker ikke, nu da Almuen har lært at indsee Fordelen deraf. Det skeer ved Isning om Vinteren og Overrisling i den varmeste Aarstid. En Mand havde forrige Vinter sin Mark bedækket med 6 til 7 Alens tyk Is. Dette var opnaaet ved Opdæmning, og efterat Bandet var blevet opdæmmet om Høsten, udtappedes det forsigtigen om Foraaret, saa at den tunge Ismasse sank ned paa Markens Overflade og nedtrykte Mostuerne. Isen maa nemlig ikke blive saa tyk, at den naaer til Jorden eller til Bandet bundfryser. Naar Isen er bortsmltet, sættes de Eng, som skulle overrisles, under Band. Mosset for-

raadner inden 1 til 2 Aar, og Marken overtrækkes med en Masse af opløste Bestanddele og det gives Tid til at sætte sig. Naar dette er skeet, afledes Vandet. Herpaa fremkommer Græsset; i Begyndelsen de grovere Slags, men siden de bedre og finere. Taleren anførte endeel Exempler i forskjellige Dele af Riget, hvorpaa han gif over til at levere en Fremstilling af de forskjellige udenlandste Maader, som anvendes i Sverige, nemlig især 2de, den tydske, — den Siegenste og den Lyneborgste, hvilke sidste vare blevne anvendte paa flere Steder i Skaane ved danske Agronomer, — og den skotske, som bestaaer i, at Render graves iffun lidet dybe, og med lodrette Sider, paa 5 eller i det hoieste paa 12 Alens Afstand fra hverandre. Uleiligheden hermed bestaaer i, at saadanne Enge ikke kunne græsses af stort Dvæg, som vilde nedtræde Renderne. Ligeledes kunne heller ikke Høvogne bruges, men Høet maa bæres bort. Forøvrigt kan Metboden iffun anvendes, hvor der er Fald, 60 til 80 Tommer paa 100 Alen. Hvis ikke maa Engen deles i mindre Dele med Render i Midten. Bekostningerne udgjøre 82 til 250 Rd. Rgd. pr. Td. Vand. Den skotske Maade, saaledes som den anvendes i Sverige, udfordrer en saadan Mængde Vand, at den sjældent kan anvendes. Til 20 Tdr. Vand medgaaer saameget som ellers til 5 à 600. Vandet bortfører dertil Jord og Kraft fra Engene, hvorfor det er grumset, naar det afrinder, istedetfor det bør være fuldkomment klart. Renderne ere dertil lige nedlobende, saa at det ikke saa godt fordeles over hele Engen, uagtet der paa 10 til 12 Alens Afstand

fra hverandre maa sættes Skudde, for at opdæmne Bandet. Ogsaa ved denne Maades Anvendelse kan Dvæget ikke græsse. Den er dertil vanskelig at holde istand og udfordrer meget Arbeide.

Alle disse forskjellige Maader angaae det Slags Anlæg, hvorved Bandet stedsse rinder; men man kan ogsaa med lige Held bruge Opdæmning. Denne Maade er ofte den eneste anvendelige paa flad Mark. Da en saadan behandlet Eng ikke kan taale Frost, maa Bandet ikke astappes, førend denne er forbi. Om Vinteren bør en saadan Eng være aldeles tør, med mindre Bandet kan opdæmnes saa høit, at det ikke bundsfryser, men stedsse rinder, saa at Jorden ikke gennemtrænges af Kulden. En almindelig Regel ved al Slags Engvanding er, ikke at benytte den for stærkt, men lade Jorden undertiden tørres. Ligeledes bør Engen sættes under Band, hver Gang den er flaaet. Fordelen, som er opnaaet ved Engvanding, har været meget forskjellig, 25—50—100 endog 300 pCt. I nogle Tilfælde havde Engen afgivet 400 P^{t} Hø pr. Td. Land.

Forøvrigt forhandlebes meget for og imod Engvanding ved Opdæmning, ligesom af Enkelte blev givet et eller andet Bink om den rigtige Behandlingsmaade; men det Hele ledte ikke til noget bestemt Resultat, da de lokale Forhold komme saameget i Betragtning.

Hvedens Overharvning om Foraaret.

En Taler havde i længere Tid om Foraaret overharvet sin Hvede, og stedsse derefter erholdt ypperlig

Høst, naar man bruger en gammel, slidt Harve, uden skarpe Kanter. Han havde harvet om Morgenens, men fandt det dog bedst om Aftenen. Foraarsharvning kan, ifølge Talerens Erfaring, bevirke en Forskiel af 8 til 10 Fold. Imidlertid kunde denne Harvning ifkun finde Sted paa fast, leret Jord, da Hvederødderne ville oprives paa løs Jord, hvorfor Tromling her ansaacs for bedst. Der blev tillige gjort opmærksom paa, at Harvning ikke altid er tilstrækkelig mod Ukrud, hvorfor Flere anbefalede ikke at spare paa Haandlugning, naar Ukrudtet har sat Blomster. Een af Talerne havde ladet luge 16 Td. Land med Hvede; her til var medgaaet 330 Dages Arbeide; med Ukrudtet fulgte Rødderne, og Jorden blev derved skjørnet. De smaae Skud begyndte nu at skyde, og endsskjøndt endeel af Hveden allerede stod i Vr, bleve de alligevel ligesaa hurtigen modne, og Taleren, som forinden Rensningen havde troet neppe at erholde Udsæden, fik en af de bedste Afgroder, han har havt.

Hermed endte Sektionens Forhandlinger.

Sektionen for Binæringer.

Kan der ved Indsamlingen af Meelbærriis (*Arbutus uva ursi*) og ved deraf at tilberede svensk Sumak, tilveiebringes en ny lønnende Næringsvei for Sverige.

Ifølge et skriftligt Svar skal denne Plante findes i saa liden Mængde i Sverige, at der ikke kan blive Spørgsmaal om at gjøre den til en Udsøfelses-Artikel, hvilket derimod bestredes af Forsamlingens Secretair,

som oplyste, at dens Værd bestod i at kunne træde istedetfor italiensk Sumak, der koster $3\frac{1}{2}$ Rd. pr. \mathcal{L} , medens Meelbærriis sælges for $1\frac{1}{2}$ Rd. Den svenske Sumak findes allerede omtalt i det Kongelige Videnskabernes Academies Skrifter for 1755, og har i nyere Tider udenlands vakt Opmærksomhed og Søgning. En stor Mængde Meelbærriis er allerede udført fra Calmar Lehn.

Er det lykkedes i Sverige af Kartofler at tilberede Sirup, som kan sættes i Sammenligning med Sirup af Sufferøret? og til hvilken Priis kan en Tønde Kartofler udbringes ved denne Anvendelse? Har man erholdt nogen videre Erfaring om Kartoflers Anvendelse til \mathcal{D} l?

En af Forsamlingen havde af $2\frac{1}{2}$ Tønde Kartofler og 2de \mathcal{L} Bygmalt erholdt 360—400 Potter godt \mathcal{D} l, som indeholdt 16 pCt. Suffer, og var omtrent dobbelt saa stærkt som sædvanligt Stockholms- \mathcal{D} l. Bed at tilberede dette \mathcal{D} l maa især Barmegraden iagttages. Humle tilsættes for at give \mathcal{D} llet den bedste Smag. Farven erholdes ved brændt Malt. Prøve af dette \mathcal{D} l fandtes ved Samlingen paa Forsøgsgaarden og vandt Bifald. — Et dannet Medlem havde af syge Kartofler tilberedt Stivelse. Nogle af Kartoflerne vare til $\frac{1}{3}$, andre til $\frac{2}{3}$ ødelagte af den tørre Forraadning, og han havde deraf udbragt, Omkostningerne fradragne, 5 Rgd. 18 \mathcal{S} pr. Tønde Kartofler. — Der var ogsaa anstillet Forsøg med at tilberede Sirup af Kartofler, hvorved Tønden udbragtes til 3 Rgd., og des-

foruden erholdtes en stor Mængde fortrinligt Dvæg-foder.

Kunne gode og driffelige gjærede Drikkevarer tilberedes af svenske Bær? og til hvilken Priis kunne saadanne Drikkevarer leveres.

Nogle Talere berettede, at de havde tilberedt Kirsebær-Biin, endog siden 1787, og at den endnu, efter 40 Aars Forløb, var en udmærket Biin. Fra et Sted, hvor Frugtviin tilberedes til Salg, sælges suur Kirsebær-Biin til 24 p Rgg. pr. Flaske, Jordbær-Biin til 19 og andre Slags Bær-Biin til 17 p . En Taler forklarede, hvorledes man paa nogle Steder i Tydskland tilbereder Biin af Bær. En vis Mængde sure Kirsebær stødes uden at fraskilles Stenene og der tilsættes nogle Nelliker og Citronskaller. Efter 2de Dages Forløb presses Massen og til 4 Dele Saft sættes 1 Deel rensed Brændeviin og 8 Dele Vand, hvori er opløst 1 Deel Sukker. Nu henstaaer Massen nogle Dage for at gjære, hvorpaa den sies og tappes paa Flasker, som glemmes et Aars Tid i en Kjælder. Denne Biin har nu en meget behagelig Lugt og Smag, nærmest lignende de sydlandske Vine, som mindre udmærke sig ved Aroma end ved Styrke og Sødme, og derfor lettest kunne efterlignes.

Hermed sluttede dette Sektionsmøde, og Forsamlingen begav sig til Dyrskuet paa Landbrugs-Academiets Forsøgsgaard.

Omtrent een Miil fra Stockholm ligger Experimentalgaarden, bestaaende af over 230 Tdr. Land,

Ager, Eng, Bjerg og Skov. Paa en stor flad Mark var udstillet 55 Stkr. Dvæg: deraf 11 Tyre, 32 Malfesøer, hvoraf 15 af ublandet udenlandsk Race, 5 Tyrefalve og 7 Dvier; Racerne vare Boigtlandiske, Ostfrisiske, Holsteenske, Sjællandske og Ayrshire-Racer; endvidere 10 Hingster, og 8 Føl, deels af indenlandsk, deels af dermed blandede norsk, engelsk og arabisk Race; 23 Merinos Faar af Ny-Leicester Race, og af blandet Race, 3 Sviin af Svensk og Lincolnshire Race, samt endeel spansk Høns. Priserne vare fra 2 til 12 Dufater.

Foruden Dyrene vare udstillede endeel Agerdyrknings-Medstaber, især en stor Mængde forskellige Slags Maskiner til at udsaae Korn og Frøe, Medstaber, som ikke ere ualmindelige i Brug i Sverrig.

Om Eftermiddagen afholdtes Auktion over Arealer, men deraf folgtes ikkun eet.

Den 9de Juli.

Almindelig Sammenkomst.

Naar det halve Areal anvendes til Jordfrugter og andre Foderværter, kan da, under Sveriges Klima, naturlig eller kunstig Eng blive overflødig ved et Landbrug, som selv maa producere al den Gjødning, det behøver?

En Taler formeente, at bestemte Regler ikke kunne gives herfor, da Jordens Bestaendighed har saamegen Indflydelse derpaa. Forholdet mellem det Areal, hvorpaa avles Korn, og det, hvorpaa avles Foder, kan ikke være det samme paa god Jord, som

ikke trænger til saamegen Gjødning, og paa mager, som fordrer stor Mængde deraf. I England, hvor Jorden i Almindelighed er god, og den mindre gode Jord forbedres ved Dykning, ansees det som et stort Fremstridt, at man istedetfor Aaarlige Omgang (Turnips, Foraarsæd, Klover og Hvede) har indført 5aarig, nemlig Turnips, Byg, Klover, to Aar efter hinanden, sidste Gang i Forening med Græs, og tilsidst Hvede. $\frac{2}{3}$ af Jorden bærer altsaa Foderværter; hvad der ansees for en nyttig Forbedring paa god Jord, maa være saameget mere nødvendig paa slet Jord. Spørgsmaalet kan derfor ikke ubetinget besvares bejaende. Andre Talere anførte Exempler paa Provindser i Sverige, f. Ex. Bermeland, hvor der neppe findes nogen naturlig Eng, men hvor næsten al Jorden dyrkes. I Helsingland har man meer og meer forladt den gamle Sætning, at Engen er Agrens Moder, og indtaget Enge i Sædskiftet. En Taler havde indført paa sin Eiendom et Sædskifte med 8 Inddelinger, 4 med Foder, 3 med Sæd og 1 med Brak. Følgen deraf har været, at Agrene vare blevne betydeligt frugtbarere efter 3 Omlobs-Perioder, og efterat være gjødede med 40—50 Læs pr. Td. Land.

Bedligeholdes og forsøges Agerjordens Gyne til at producere ved at den deles i to Dele, og erholdes paa denne Maade den størst mulige Afgrøde og Fordeel af Jorden? eller leder dette Agerbrug til Jordens Udmarvning og til formindsket Indtægt for Landmanden? Og i dette Tilfælde hvad

kan være Aarsagen til, at man saa halstarrigen vedbliver med denne fra Arildstid her i Landet brugelige Maade at anvende Agerjorden? — Resultatet af Forhandlingerne herom bleve, at det at dele Ageren i to Dele ikke er saa forkasteligt, som man troer; thi i Uppland, Bester og Östergothland, som man regner blandt Sverrigs frugtbareste Provindsler, finder denne Dyrkningsmaade Sted; imidlertid indrømmedes, at de lettere Jordarter vare mere passende for Berelbrug, men ikke stiv Leerjord, som i det mindste hver 6—7 Aar maa ligge Brak. Jordens Bestaaffenhed maa bestemme det. Aarsagen, hvorfor Lovangs-Systemet endnu er saa almindeligt, hidrører deels fra, at det er nedarvet fra Forfædrene, og deels fra, at der ikke kjendes til noget Bedre. Hvor Noget begynder med Berelbrug, og de Omboende see Fordelen deraf, indføre de det ogsaa, og der blev anført Exempler paa Sogne, hvor det var Tilfældet, og deriblandt eet i Dalerne, allerede siden 1750. Imidlertid blev ogsaa bemærket, at slet udført Berelbrist havde affrækket Mange deraf. En Ager, som uophørligen bærer Cerealier, maa tilsidst udtæres. Lovangsbruget giver heller ikke saa god Fred. Et Aar kan det afgive meget, et andet Aar bliver Misvært. Berelbruget udsættes mindst for dette; thi om ogsaa en Afgrøde mislykkes, mislykkes de ikke alle. Det er imidlertid ikke en let Sag at gaae over fra det ene Sædskifte til det andet; hertil udfordres to Slags Capitaler, Penge og Forstand; ikkun hvor disse findes forenede, lykkes det. Den Mangel paa Halm,

som ofte spores ved Begyndelsen af Berelbrugets Indførsel, afholder ogsaa Mange fra dette System; men det beviser ifkun, at de Personer, som have begyndt derpaa, ikke have kjendt til den rigtige Overgangsmaade. Thær og andre Forsattere have altid anført som Regel derfor, at Jordbrugernes første Bestræbelse bør gaae ud paa at indrette Overgangen til Berelbrug saaledes, at der ikke mangler Halm. Sædvanligen begynder man med at indtage til Ager nogen Deel af Engen eller et til Græsning indhegnet Stykke Mark, hvorved erholdes Erstatning for det Tab af Halm, som fremkommer ved at dyrke Foderværter. Det blev almindeligen antaget, at med saa Undtagelser kunde Berelbruget indføres overalt i Sverige, og som Middel til at bevirke det, havde Steffens tilraadet: at indføre Kloveravl, at bruge bedre Agerdyrknings-Medstoffer, især en god Plov, at anlægge Compost-Samlinger og en simpel men passende Rotation, f. Ex. i fire Dele, hvoraf de to brugtes til Klover, og derpaa i 8 Dele. De, der havde fulgt hans Raad, havde befundet sig vel derved.

Tre Forsøg anstillede med at udfinde Gjødningens Værdi, og til hvilke Resultater er man kommet?

Hertil bemærkedes, at man i Almindelighed ikke beregner Gjødningens Værdi efter Penges Værd, da den ikke omsættes ved Handelen, men at den maa beregnes efter dens productive Kraft. Smidlertid maa ikke forglemmes, at Gjødningen udøver større Indflydelse paa god Jord end paa slettere, ligesom at den

efter velsødte Kreaturer er bedre, end den efter Slet fødte.

Hvilke ere de Feil, som i Almindelighed begaaes ved Gjødningens Behandling, og findes i dette Tilfælde nogen almindelig anvendt Methode, som fortjener at anbefales?

Det blev almindelig erkjendt for en Feil, at Urinen ikke benyttedes og at man lader Gjødningen opbrænde i den frie Luft. Nogle ville have, at der skulde strøes under og bag ved Kreaturerne, ligesom at Dvægstalden burde saaledes indrettes, at Urinen kunde ledes til Møg- eller Compost-Dynger. Nogle Talere havde til dette Niemed bygget deres Stalde paa høie Steenpiller og samlede derunder Parkedynd m. m., som siden bragtes ind i Stalden og blandedes med Urinen. Skeete Blandingen paa Marken, tilraadedes, ikke hertil at bruge frist Dynd, da dette ikke forenede sig med Gjødningen, gav daarlig og sildig Høst. Med Hensyn til Gjødningens Forbrænding paa Marken foresloges, ikke at gjøre Dyngerne høiere end 2—3 Alen, og derpaa bedække dem med Jord, ligesom at blande Noget lagviis med opløselige Materier. Blandt saadanne Stoffer nævnedes tørret Dynd og Gips, da disse binde de flygtige Materier. Ikke alene Dvanti-teten, men ogsaa Dvaliteten blev derved forbedret. Af Gips bør anvendes til Dvæggjødning $2\frac{1}{4}$ pCt. og til anden Gjødning $1\frac{1}{10}$ pCt. For at Gjødningen kan beholde sin fulde Kraft, og beskyttes mod Regn og Sol, bygges i Nordlandene Staldene paa Stolper, og Gjødningen lægges under dem. I Nærheden af Stockholm

tilvirkes kunstig Gjødning; det blev oplyst, at den bestaaer af Urin fra Latriner, Gips og Garverbarf; denne sidste for at forebygge, at de flydende Dele bortskylles af Regn, og Gipsen for at forsøge Gjødningens Kraft.

Er Dvægavlen i Sverige virkelig mindre lønnende end Agerbruget, hvad der, efter de forekommende Forhold, synes at maatte antages?

En Taler ansaae Ursagen til det lave Standpunkt, hvorpaa alt, hvad der vedkommer Dvægavlen, staaer i Sverige, at være: at man har feilet i Maaden at behandle den. Efterat Talcen havde formindsket sin Dvægbesætning, men fordoblet Mængden af Foder, ere hans Indtægter betydeligt forøgede. En anden Ursag fandt han at være den, at, ihvorvel man havde vænt sig til Luxus, er det dog endnu ikke blevet en Luxus, at have lækker Kjød paa sit Bord; dette derimod satte man megen Priis paa i Danmark, hvorfor det bedste Kjød betaltes der meget dyrere end det mindre gode. Dersom det samme Forhold fandt Sted i Sverige, skulde Dvægavlen snart forbedres. En anden Taler ansaae Dvægavlen for ikke mindre lønnende end Agerbruget. Han havde indhøstet paa 4 Tdr. Land Eng 160 Tø Hø. Med dette, Avner og Drank fødede han en Ko, som gav 600 Kander Melk aarlig til Værdi 100 Rd. Rg., beregnet til 8 ø Kanden. Med Gjødslen efter Koen kan antages, at Avner og Drank ere betalte. Dersom det samme Areal var blevet besaaet med Hvede og Byg, 24 Kapper

af hvert Slags, og regnedes 7 Fold, fik han en Indtægt af 126 Rd. Rg. eller 26 Rd. Rg. mere end naar det samme Areal anvendtes til Eng; men den forøgede Indtægt blev ikke saa stor, naar beregnedes Omkostningerne ved Agerbruget. Saafermt Engen behandles, som den bør, giver den en meget større Indtægt. Aarsagen til at Dværgavlens viser sig mindre lønnende, er, at denne udfrøer mere Tænsfomhed og Vaapassenhed.

Er de til Faareavlens Fremme foiede almindelige Foranstaltninger at ansee som fuldbendte, saa at Sagens Fremgang nu ene beroer paa de Enkeltes Kløgt og Virksomhed, eller udfordres endnu til dette Viemed saadanne Foranstaltninger, som ikke kunne udføres uden Statens Bistand?

Sekretair Rathørst meddeelte en historisk Oversigt af Uldkulturens Skjæbne i Sverige. Det var først i Aarene 1827, 1828 og 1829, at man har begyndt at foie Foranstaltninger til Uldkulturens Fremme. Fra Tydskland indførtes, faar af god Race, og Skæferier anlagdes, og 1830 blev gjort det første Forsøg med et Uldmarked; næste Aar blev Uldmagasinet færdigt, hvorpaa en større Mængde Uld salbedes. I 1833—34 var Uldproduktionen betydelig tiltagen; der var en god Stemning for denne, Sag og ifkun lidt fremmed Uld indførtes, I 1834 var det hermed forbi. Uldpriserne faldt pludselig i Tydskland 50 og flere pCt., og en Mængde Uld sendtes til Sverige. Dette havde Priserne Dalen tilfølgende. Uldkulturen astog og Skæferierne nedlagdes. Rigets Stænder

have imidlertid for nogle Aar siden været betænkte paa at raade Bod derpaa og forhøiede Indførsels-Tolden paa Uld.

Hvad Tolden angaaer, kan opfastes det Spørgsmaal: hvor høi bør den være? Er den for lav, gjør den ingen Nytte, er den for høi, fremmer den Smugleriet. Tolden bør derfor være taalelig; men hvad er en taalelig Told? Dette Spørgsmaal er ikke saa let besvaret; den kan ikke forud bestemmes, og en Mangel ved den svenske Toldlov er, at Tolden skal bestemmes flere Aar forud, uden at Regjeringen kan forhøie den, naar det skulde findes fornødent. Skæferierne have derfor ikke udviklet sig i den Grad, som de burde. Bør da Staten foretage noget til Uldkulturens Fremme, eller skal denne Næringsgreen aldeles overlades til Enkeltes Omforg? For sin Deel var Taleren overbevist om, at ligesom Staten behøver den Enkeltes Bistand, behøver den Enkelte ogsaa Statens, og at derfor almindelige Foranstaltninger bør foies. En Saadan er Direktor Hofman-Bangs (jun.) Virksomhed. Nogle have formeent, at han var overflødig, og at Skæferieierens egen Fordeel vilde lære Denne rigtigt at passe sine Faar; men Faareavlens og Uldkulturen ere saa vanskelige, at det ikke kan ventes, at Alle og Enhver have nøiagtig Kundskab dertil. Taleren anførte Preussen og Sachsen som Beviis derpaa. I disse Lande, hvor Uldkulturen staaer saa høit, antage Skæferieierne kyndige Mænd til aarligen at besøge Skæferierne, udvælge Bøddere og meddele Raad. Dette er i endnu høiere Grad nødvendigt i Sverige,